

1 srijeda, 28.01.2009.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 ... Početak u 09.07h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite. Međunarodni
6 krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.
7 Izvolite sjesti.
8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, gospođo tajnice. Najavite
9 predmet.
10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude. Predmet: IT-
11 05-88-T, *Tužitelj protiv Vujadina Popovića i drugih.*
12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Vidim da od optuženih jedino
13 nema gospodina Beare danas. Pretpostavljam, gospodine Ostojiću, da ćete Vi
14 dobiti dokument kojim se on odriče prava na svoju prisutnost.
15 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude. Da.
16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro.
17 U Tužiteljstvu vidim da je situacija potpuno ista kao i jučer, u pogledu
18 prisutnih. Pa, počnimo onda.
19 Gospodine Haynes, dobro jutro.
20 G. HAYNES: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine predsjedavajući.
21 SVJEDOK: VINKO PANDUREVIĆ [nastavak]
22 Ispituje g. Haynes: [nastavak]
23 [Branilac ispituje putem prevodioca]
24 P: Gospodine Pandureviću, jučer popodne kada smo završili, zapravo smo
25 bili razgovarali, odnosno upravo smo bili počeli razgovarati o pravilu brigade
26 Jugoslavenske narodne armije, iz 1984. Prije nego što detaljnije još budemo
27 razgovarali o legalitetu, svrsi i primjeni toga pravila, ja bih htio obraditi
28
29
30

1 Nekoliko, zapravo, osnovnih činjenica o tome.

2 Prije nego što ste postali komandant Zvorničke brigade u 12. mjesecu
3 1992., jeste li ikada imali prilike proučavati pravilo brigade JNA iz 1984?

4 O: Da. Imao sam priliku videti to pravilo. Imao sam priliku početi sa
5 njegovim proučavanjem, ali nisam to proučavanje nastavio u celosti.

6 P: Ne bih Vam htio postavljati sugestivna pitanja. Kažite nam u koje
7 doba Vaše vojne karijere i naobrazbe je to bilo.

8 O: To je bilo u onih 20 dana kada sam bio u Komandno-štabnoj školi. A
9 znao sam i ranije da to pravilo postoji kao takvo, ali ga nisam imao u svom
10 posedu.

11 P: Što me dovodi do sljedećeg pitanja. Kada ste došli u Zvorničku
12 brigadu u decembru 1992., odnosno u komandu u Orahovac, da li je tamo bio jedan
13 primjerak toga pravila?

14 O: To ne mogu reći jer komanda je bila razmeštena na prostoru Orahovca.
15 Da li je biblioteka i pravila koja su nekada postojala u štabu Teritorijalne
16 odbrane Zvornik bila tu i bila na upotrebi - nisam siguran. Neka od tih pravila
17 sam video, a ne mogu Vam detaljno reći koji... koja su sve pravila bila. Verovatno
18 je među njima bilo i neko pravilo brigade.

19 P: Hvala. I samo da dovršim ovo do kraja. Je li osim Vas bio još netko u
20 komandi ili u štabu ko je u to vrijeme s tim pravilima bio uopće upoznat?

21 O: Ja mislim da je načelnik štaba upoznat bio sa tim pravilom. Kol'ko se
22 ja sećam, on je na osnovu toga pravila izradio jedan podsetnik o obavezama

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pojedinih organa komande i štaba... štab, i kako bi trebali da obavljaju svoje
2 dužnosti. A da li je on imô u svom posedu to pravilo - za to Vam ne mogu biti
3 siguran.

4 P: Hvala. Da rekapituliramo ono o čemu smo razgovarali jučer pred kraj
5 sjednice. Kratko smo bili govorili o pravnoj snazi toga pravila i pogledali smo
6 upute koje se nalaze na samome početku. Kažite nam na koji ste način Vi shvaćali
7 i kako ste razumijevali pravnu snagu pravilâ brigade iz 1984.

8 O: Pa, s obzirom da sam ranije mnogo bolje poznavao pravilo bataljona
9 jer je ono bilo osnovno pravilo /sic/ sa kojima sam se ja služio, a ona su
10 međusobno dosta slična, kao i ostala pravila, i ja sam imao jedan svoj opšti
11 stav i pogled kada su u pitanju pravila te vrste, i mogu da kažem da je to
12 pravilo, kao i ostala pravila, izdato na bazi uputstva, odnosno instrukcije o
13 vojno-stručnoj literaturi i da spada u tu vrstu dokumenata. Znači, to je vojno-
14 stručna literatura. Nije izdato na bazi zakona. Pridržavanje ili nepridržavanje
15 odredaba toga pravila samo po sebi ne proizvodi pravne sankcije. To pravilo
16 sadrži i određene ideološke elemente koji proističu iz bivše koncepcije
17 opštenarodne odbrane i društvene samozaštite koja se temelji na socijalističkom
18 samoupravnom sistemu. To je bilo pravilo koje je regulisalo doktrinu kao nešto
19 što se sa vrem... s vremenom menja i odnosilo se je na vojsku koja u to vreme više
20 nije postojala. Međutim, to je pravilo u svakom slučaju davalo upu'stva i
21 pružalo pomoć u obuci starešina, komandi, kako bi lakše mogli izvršavati svoje
22 osnovne dužnosti.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Hvala. Prijedimo na samu srž stvari. Pogledajmo član 115.

2 G. HAYNES: [simultani prevod] Molimo Vas, u elektroničku sudnicu da nam
3 se pokaže, nama i gospodinu Pandureviću, dokument P694 i to će biti 37. stranica
4 na engleskom.

5 Oprostite. Dogodilo se nešto vrlo čudno u elektroničkoj sudnici na
6 engleskom kanalu.

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokument je izgleda samo na engleskom.

8 G. HAYNES: [simultani prevod] Ja tražim P694.

9 Naime, to nije dokument koji je trebao biti tajni, zar ne?

10 Da, ponoviću, 64. stranica na B/H/S-u, a imate 37. na engleskom.

11 P: Svi vidimo tu točku. Tu piše:

12 "Komandant brigade ima isključivo pravo komandovanja svim jedinicama iz
13 sastava brigade i pridodatim jedinicama. Snosi punu odgovornost za rad komande
14 brigade i potčinjenih komandi, moralno-političko stanje, bezbjednost i borbenu
15 gotovost, obučenost i pravilnu upotrebu i izvršenje dobijenog zadatka. Komandant
16 donosi odluke; postavlja zadatke jedinicama; kontroliše njihovo izvršenje i
17 zahtijeva njihovo dosljedno sprovođenje bez obzira na teškoće koje se pojavljuju
18 u toku njihovog izvršavanja. Ličnim držanjem, radom, angažovanjem u sprovođenju
19 politike SKJ, moralnim likom, hrabrošću, sposobnošću, pravednošću,
20 hladnokrvnošću, dosljednošću, poštovanjem ličnosti i mišljenja potčinjenih
21 komandant bitno utiče na cjelokupno stanje u brigadi, a posebno na moral
22 jedinica i komandovanja."

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Slažete li se Vi sa ovim da je to zapravo ona osnovna, načelna izjava?

2   O: Da, slažem se.

3   P: Kažite nam na koji način ovaj paragraf pomaže utvrditi što se događa
4 ako je, na primjer, komandant brigade odsutan iz bilo kojeg razloga.

5   O: Pa, prethodno da kažem da ovakvu tačku ćete naći u svakom pravilu
6 koje se odnosi na bataljon, brigadu, diviziju, korpus. I ova tačka se bazira na
7 principima rukovođenja i komandovanja - prvenstveno na principu jedinstva
8 komandovanja i principu jednostarešinstva. Ovaj princip podrazumeva da u
9 određenom trenutku jednom jedinicom može da komanduje samo jedan čovek. To može
10 biti komadant /sic/ dotične jedinice - u ovome slučaju brigade - koji je kao
11 takav određen da bude komadant. Po ovoj tački može postupati i lice koje u datom
12 trenutku zastupa komadanta brigade ili lice koje odredi pretpostavljena komanda.
13 Što znači da ovaj princip jednostarešinstva je utkan ili ugrađen u ovu tačku.

14   Drugi deo ove tačke implicira da komadant mora biti član Saveza
15 komunista. Ako bi to primenili na Vojsku Republike Srpske, onda bi morô biti
16 član vodeće, odnosno vladajuće stranke - što nije bio slučaj u Vojsci Republike
17 Srpske. Međutim, ovo pravilo, odnosno ova tačka ne razmatra druge mogućnosti
18 koje su regulisane u nekim drugim pravilima, a to je odsustvo ili sprečenost
19 komadanta da obavlja svoju dužnost. Ako bi doslovno primenili ovu tačku, mogli
20 bismo reći da je brigada mrtva i da sa njom ne može komandovati niko, što nikada
21 ne može da bude slučaj. Nikada, po osnovnom vojničkom pravilu, jedinica ne smije
22 ostati bez komadanta ili bez starešine koji će da komanduje. Prema tome, ova

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tačka se primenjuje na svakog oficira koji u datom trenutku komanduje određenom
2 jedinicom.

3 P: Hvala. U tekstu na engleskom jeziku cijeli sljedeći članak, 116, je
4 na ekranu, mislim da je i na B/H/S-u također cijeli na ekranu, pa ćemo pogledati
5 sada što kaže to pravilo:

6 "Štab je osnovni organ komande brigade koji funkcionalno povezuje i
7 objedinjava rad svih organa komande.

8 Radom štaba rukovodi načelnik štaba, on je istovremeno i zamjenik
9 komandanta brigade. Načelnik štaba, u skladu s komandantovom odlukom, ima pravo
10 da postavlja zadatke potčinjenima.

11 Štab sačinjavaju organ za operativno-nastavne poslove; organ za
12 obavještajne poslove; organ za popunu i personalne poslove; organi za rodove; i
13 kancelarija."

14 Prvo, to što tu piše, da načelnik štaba u skladu s komandantovom odlukom
15 ima pravo postavljati zadatke podređenima, što to u praksi znači?

16 O: Načelnik štaba postoji u brigadi gde je formacijom predviđena takva
17 mogućnost. /?Postoje/ brigade u kojima nema načelnik štaba. U ovome slučaju je
18 reč o načelniku štaba, u ovoj tački 116. Kada se kaže da načelnik štaba u skladu
19 sa komandantovom odlukom ima pravo da postavlja zadatke potčinjenima, ovde je
20 izabrana vrlo suptilno reč "postavlja zadatke potčinjenima", što znači da se ne
21 nalazi u ulozi izvornog prava komandovanja jedinicama brigade.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Šta to znači? To znači da najmanje jedan uslov, a to je da je komadant
2 brigade na licu mesta i da komanduje brigadom i da je donio odluku, i da onda
3 načelnik štaba u skladu sa tom odlukom postavlja zadatke jedinicama. I on je
4 tada *de facto* u ulozi načelnika štaba, a ne u ulozi zamenika komadanta.

5   Ovde se ne kaže da zamenik komadanta izdaje zadatke u duhu komadanta,
6 nego načelnik štaba. Njegova funkcija je dvojaka.

7   P: Hvala. Ja bih sada se bavio nečim drugim, zato jer ćemo kasnije
8 govoriti konkretno o odsutnosti komandanta.

9   Da li je situacija ako je komandant brigade odsutan iz brigade bila
10 regulirana vojnim zakonima unutar JNA?

11   O: Bila je regulisana, svakako.

12   P: Ja ne bih htio sada ispitivati Vaše sjećanje, ali sjećate li se Vi
13 pravila ili propisa kojim je to bilo regulirano?

14   O: Za svaki nivo komandovanja, od nivoa brigada, puk, korpus i viši,
15 postoje posebna dokumenta kojima se regulišu nadležnosti komandi, a to su tzv.
16 pravilnici o nadležnosti komande puka, brigade, divizije, korpusa, itd. I to je
17 dokumenat sa pravnom snagom koji obavezuje komandanta i njegovu komandu na
18 zakonit i pravilan rad.

19   P: Hvala.

20   G. HAYNES: [simultani prevod] A sad molim dokument 7D717. Počet ćemo
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tako što ćemo najprije pogledati prvu stranicu toga dokumenta, kako bismo
2 naglasili ovo što je gospodin Pandurević upravo kazao. Zahvaljujem što ste mi
3 spomenuli da postoji i dodatni prijevod ovoga dokumenta, pa bih zamolio da se u
4 elektroničku sudnicu učita njegova kompletna verzija. Hvala. Drugu stranicu na
5 engleskom, molim. Treću možda. Da. Hvala Vam.

6 P: To je pravilnik o nadležnosti komande brigade i puka. Na vrhu
7 stranice vidimo koji je pravni izvor ovoga pravilnika. Na engleskom jeziku piše:

8 "Na osnovi člana 7.8 Zakona o Jugoslavenskoj narodnoj armiji i
9 ovlaštenja vrhovnog komandanta Oružanih snaga SFRJ, propisujem pravilnik o
10 nadležnosti komande brigade i puka."

11 Vi ste vjerojatno već dali odgovor na ovo pitanje. Ali kažite nam što to
12 zapravo znači. Dakle, kakva su to pravila koja sada gledamo?

13 O: Ovo znači da je ovaj pravilnik utemeljen na osnovu Zakona o
14 Jugoslovenskoj narodnoj armiji. I videli ste na početku, na naslovnoj strani, da
15 je stepenovan kao "poverljiv" i da ima broj evidencije pod kojim je zaveden.

16 P: Ponovimo ono što smo govorili kada smo govorili o pravilu brigade. Da
17 li ste Vi prije nego što ste postali komandantom brigade dobivali kakvo
18 obrazovanje, odnosno kakvu obuku na osnovi ovih pravila?

19 O: Nažalost, nisam. Opšte stvari sam poznavao, al' ovaj pravilnik nisam
20 tada poznavao.

21 P: A znate li je li primjerak ovoga pravilnika bio negdje u komandi
22 Zvorničke brigade između 1992. i 1995?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ja ga zasigurno nisam posedovao. Da li je negde bio - to ne mogu da
2 tvrdim.

3 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo sada 5. stranicu, vjerojatno u
4 oba dokumenta. Konkretno, zanima nas član 10. Hvala.

5 P: Tu piše:

6 "Komandant odgovara za cjelokupno stanje brigade i puka, za pravilan i
7 zakonit rad organa komande i za kvalitetno i pravovremeno obavljanje svih
8 poslova iz nadležnosti organa komande.

9 "Jedinicama brigade i puka komandant rukovodi neposredno i preko
10 načelnika štaba, svojih pomoćnika i organa za rodove."

11 Da li je to u skladu sa Vašim razumijevanjem nadležnosti komande
12 brigade?

13 O: Da. Svakako jeste u skladu.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo sljedeću stranicu, 6. stranicu
15 u oba dokumenta. Konkretno, zanima nas članak 17.

16 P: "Komandanta u odsutnosti zastupa načelnik štaba, odnosno zamjenik
17 komandanta sa svim pravima i dužnostima komandanta."

18 Je li to način na koji ste Vi shvaćali pravnu odgovornost, odnosno
19 pravnu dužnost načelnika štaba ili zamjenika komandanta u odsutnosti samoga
20 komandanta?

21 O: Jeste, upravo tako.

22 P: Biste li nam, molim Vas, objasnili na koji način se ova odredba
23 poklapa sa onim pravilima, odnosno propisima iz pravila brigada koje smo
24 vidjeli, dakle, sa članovima 115 i 116?

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, članovi 115 i 116 iz pravila brigada i ovaj član 10 i član 17 iz
2 pravilnika o nadležnosti komande brigade/puka se unekoliko razlikuju. U članu
3 115 je princip jedan primenjen bez ikakve razrade i apsolutizovana je uloga i
4 moć komadanta, i kao fu... u funkcionalnom smislu i kao ljudskog bića. U ovim
5 članovima je preciznije definisano da komadant rukovodi i komanduje jedinicama
6 brigade neposredno i preko štaba i svojih pomoćnika. Ako bismo primenili tačku
7 115 iz pravila brigade, mogli bismo shvatiti da komadantu treba samo pisar i
8 kurir i nijedan više član u komandi. Međutim, ovaj pravilnik to objašnjava na
9 jasniji način.

10 U tački 116 pravila brigade samo je rečeno da načelnik štaba je ujedno
11 zamenik komadanta. Međutim, u ovome članu 17 to je razrađeno i kaže da komadanta
12 u odsutnosti zastupa načelnik štaba, odnosno zamenik komadanta sa svim pravima i
13 dužnostima komadanta, što znači da je on tada u ulozi komadanta i treba da
14 postupa po tački 115 iz pravila brigada.

15 P: Hvala. Nešto ranije Vi ste rekli da su prava i obaveze komandanta i
16 načelnika štaba regulisana na svakom nivou.

17 G. HAYNES: [simultani prevod] I da bismo ilustrovali tu tačku, hteo bih
18 da pogledamo, molim Vas, dokument P410. Treba da pogledamo član 10, to je na
19 strani 8 na engleskom jeziku i na strani 10 na B/H/S-u. I ovim se pokazuje
20 situacija na nivou korpusa.

21 P: Ovo je P410, pravilnik o odgovornostima korpusa kopnene vojske u
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 miru, i piše:

2 "Član 10: Komandanta kad je odsutan zastupa načelnik štaba sa svim
3 pravima i dužnostima. Ako su istovremeno odsutni komandant i načelnik štaba,
4 komandanta zastupa starešina koga naredbom odredi komandant."

5 Šta ste mislili kada ste rekli da je ovo regulisano zakonom na bilo kom
6 nivou vojske?

7 O: Pa, u suštini vidimo da su odredbe i ovoga člana i prethodnog člana
8 iste. Ako bismo pogledali neko pravilo divizije, našli bi isto ovakvu odredbu,
9 odnosno pravilnik o nadležnosti komande divizije.

10 P: Hvala.

11 G. HAYNES: [simultani prevod] Izvinjavam se što smo išli malo napred-
12 nazad. Da li bismo sada mogli da pređemo na dokument 7D717 i da uzmemo u obzir
13 drugi deo članka 17 kada je u pitanju položaj brigade i puka? Dakle, kakav je
14 položaj u slučaju da su komandant i načelnik štaba odsutni.

15 Mislim da na B/H/S-u treba pogledati sledeću stranicu. Da, znao sam da
16 će se to dogoditi. Dakle, stranica nije baš čitljiva. Na engleskom jeziku:

17 "Ukoliko su odsutni i komandant i načelnik štaba, zastupanje vrši jedan
18 od pomoćnika komandanta koji se određuje naredbom."

19 P: Pošto je dokument praktično nečitak na B/H/S-u, da li Vi to dobro
20 razumete? Dakle, da li razumete ono što sam ja upravo rekao?

21 O: Da, razumem.

22 P: Da li, ukoliko je... /nedostaje simultani prevod/
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da, ovo opisuje situaciju. Ako su odsutni i komadant i načelnik
2 štaba, tada će komadant korpusa regulisati koji će starešina obavljati dužnost,
3 odnosno zastupati komadanta.

4 P: Vi ste anticipirali naredno pitanje. Pretpostavljam da može da dođe
5 do sledeće situacije: komandant i načelnik štaba su oba odsutni i nije bilo
6 vremena ni mogućnosti da komandant korpusa naloži jednom od svojih oficira da ga
7 zameni. Šta može da se dogodi u takvoj situaciji?

8 O: Pa, sasvim je jasno da se život ne može regulisati u svim svojim
9 segmentima pravilima i određenim uputstvima. Postoje ponekad situacije u životu
10 koje su takve da se na licu mesta i u datom momentu mora reagovati. Ukoliko se
11 desi da i komadant i načelnik štaba, odnosno njegov zamenik, budu odsutni iz ko
12 zna kog razloga, tada bi u tom momentu komandu morô da preuzme najstariji
13 starešina koji se nalazi u komandi ili da komadant korpusa odredi iz komande
14 korpusa starešinu koji će da to radi.

15 P: Hvala. Sada bih hteo da se vratim na nekoliko odredbi po ovoj tački.

16 Da li bismo mogli da pogledamo dokument P26? Možemo brzo da pregledamo
17 ovaj dokument. Gospodine Pandureviću, reč je o dokumentu koji nosi naslov
18 "Organizacijsko-formacijska struktura korpusa vojske, Glavni štab Vojske
19 Republike Srpske Bosne i Hercegovine" od 26.05.1992. godine.

20 Uopšte, na šta se odnosi ovaj dokument? Šta ovaj dokument zapravo
21 predstavlja? Kako Vi shvatate ovaj dokument?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, mi znamo da je Vojska Republike Srpske zvanično formirana odlukom
2 Skupštine Republike Srpske 12. maja 1992. godine. I vidimo da je ovo naređenje
3 napisano 26.05.1992. godine, a ono je nastalo kao rezultat savetovanja najvišeg
4 političkog i vojnog rukovodstva u Republici Srpskoj na temu kako da se Vojska
5 Republike Srpske organizuje. Ovde se nigde ne kaže da se pođe od postojećih
6 doktrinarnih rešenja kojima se je služila Jugoslovenska narodna armija, niti da
7 se koriste knjige formacije koje su do tada postojale, nego da se pođe od
8 konkretnih okolnosti i da se formiraju brigade shodno mogućnostima i uslovima u
9 kojima se nalaze delovi Teritorijalne odbrane koji su do tada postojali.

10 Znači, ovo je jedan stvaralački pristup organizaciji vojske koji je
11 primenio Glavni štab i vrhovni komadant. I ovde, na jednom mestu, kaže da vojska
12 bude osposobljena za ofanzivnu odbranu i čuvanje srpskih teritorija u BiH, a ne
13 za osvajanje tuđih teritorija.

14 Znači, reč je o novoj državi i o novoj vojsci.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. Da li sada možemo da pogledamo
16 dokument P147 i potrebna nam je stranica 10 na B/H/S-u i na engleskom jeziku.

17 P: Nisam Vam pokazao prvu stranicu ovog dokumenta. Reč je o privremenim
18 odredbama dužnosti Republike Srpske koje su od 25. avgusta 1992. Da li možete da
19 nas podsetite koji ste Vi položaj imali u okviru te armije 25. avgusta 1992.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 godine?

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Za zapisnik, reč je o dokumentu P417.

3 G. HAYNES: [simultani prevod] Žao mi je. Izvinjavam se, možda prebrzo
4 govorim i dao sam pogrešne brojeve. Ponavljam pitanje.

5 P: Dakle, gde ste bili Vi 25. avgusta 1992. godine, gospodine
6 Pandureviću?

7 O: U to vreme sam bio u Višegradu, komadant Višegradske lake pešadijske
8 brigade.

9 P: Da li je primerak tog pravilnika Vama dostavljen tada?

10 O: Ne, nije. Ja ovaj primerak pravila, odnosno privremenih propisa o
11 službi u Vojsci Republike Srpske nisam video tokom rata, ali sam poznavao
12 pravila službe Oružanih snaga SFRJ koje /?koja/ se u velikoj meri podudara
13 /?podudaraju/ sa ovim propisima. Tako da oni ne sadrže, praktično, nešto posebno
14 novo.

15 P: A da li znate da li je postojao primerak tih privremenih pravila u
16 okviru komande Zvorničke brigade tokom tog perioda?

17 O: Nisam siguran.

18 P: Dobro. Da li sada možemo da pogledamo član 17:

19 "Naređenja pretpostavljenog starešine pripadnici vojske su dužni da
20 izvršavaju bez pogovora, potpuno tačno i na vreme. Ako sticajem bilo kakvih
21 okolnosti nije blagovremeno dobilo naređenje, vojno lice je dužno da preduzima
22 mere i da se ponaša u skladu sa konkretnom situacijom.

23 "Pripadnici vojske su dužni da izvršavaju naređenje najstarijeg
24 prisutnog starešine kada nije prisutan pretpostavljeni starešina.

25 "Posle izvršenja svakog naređenja izveštava se prvo pretpostavljeni,
26
27
28
29
30

1 odnosno starešina koji je izdao naređenje."

2 Šta to znači?

3 O: Dozvolite mi da prvo kažem nešto opšte o odnosima u vojsci, da bi
4 bila ova točka 17 jasnija.

5 Osnovni odnos u vojsci jeste komandni odnos, a taj komandni odnos se
6 temelji na n... izdavanju naređenja i izvršavanju tih naređenja. Ovde je, u
7 podnaslovu, stavljena reč "naređivanje", a naređivanje je jedna od pet funkcija
8 rukovođenja i komandovanja.

9 Svaki starešina u vojsci koji ima svoje potčinjene, da li organe,
10 pojedince ili jedinice, ima pravo i obavezu naređivanja, odnosno komandovanja.
11 Tako da se svaki starešina u odnosu na svog potčinjenog i svog pretpostavljenog
12 nalazi u komandnom odnosu. I ova tačka 17 upravo reguliše ova pitanja. Da je ona
13 u praksi primenjivana u potpunosti, kudikamo bi bilo lakše komandovati vojskom,
14 da su ta naređenja izvršavana bez pogovora, potpuno tačno i na vreme. To je
15 ideal kome teži ovo pravilo, odnosno propis.

16 Ali u svakom slučaju, vidite da ne postoji situacija da se ne nađe neki
17 starešina koji može izdati naređenje i da se to naređenje mora izvršiti.

18 P: Koje su obaveze vojnog lica u okviru VRS-a, kada je u pitanju da je
19 neophodno da izvrši naređenje koje mu je dao nadređeni oficir?

20 O: Pa, prema...

21 P: Odnosno, oficir koji ima najviši rang ili koji ima najviše iskustva?

22 O: Pa, prema ovim propisima, on je dužan da izvrši to naređenje.

23 P: Da li oficir koji izdaje naređenja mora uvek da bude komandant?

24 O: Ne. Ja sam prethodno pokušô to pitanje delimično da objasnim. I malo
25
26
27
28
29
30

1 je neobično reći "komandujući oficir" ili oficir koji izdaje naređenje - ne mora
2 po formaciji i po svojoj funkciji biti komadant. Mi imamo funkciju načelnika
3 neke uprave, načelnika odeljenja, i on ima svoje potčinjene i on njima izdaje
4 naređenja. On, znači, njima komanduje. Takođe, starešina koji nije po funkciji
5 komadant može biti upućen privremeno na određeni zadatak i obavljati funkciju
6 komadanta, kao što je to radio, recimo, moj načelnik štaba koji je po naređenju
7 komande korpusa išao van zone korpusa i obavljao dužnost komadanta.

8 P: Kakva bi bila situacija, na primer, kada oficir ima čin pukovnika i
9 izdaje naređenja vojnicima u nekoj od vaših jedinica, recimo u bataljonu?

10 O: Pa, u skladu sa ovim pravilima, vojnici bi trebali da postupaju po
11 njegovim naređenjima.

12 G. HAYNES: [simultani prevod] Da li sada možemo da pogledamo član 16,
13 "Zajednički zadaci"?

14 "Kada više jedinica izvršava zajednički zadatak, pravovremeno se
15 određuje starešina koji će da rukovodi izvršavanjem zadataka. Ako to unapred
16 nije regulisano, ulogu pretpostavljenog preuzima najstariji starešina i rukovodi
17 izvršenjem zadatka. Ako jedinica ili ustanova iznenada ostane bez
18 pretpostavljenog starešine, komandu preuzima lice koje ga zamenjuje, odnosno
19 najstariji starešina po položaju iz te jedinice dok se ne odredi novi
20 starešina."

21 Mene ne zanima previše ovaj drugi paragraf, mislim da smo to već rekli.

22 P: Da li možete da nam kažete šta podrazumevate pod zajedničkim
23 zadatkom?

24 O: Ba... z...zajednički zadatak sâm po sebi podrazumeva da mora biti više
25
26
27
28
29
30

1 jedinica koje izvršavaju određeni zadatak, znači više učesnika u izvršenju nekog
2 zadatka. Može se pojaviti četa iz jedne brigade, bataljon iz neke druge brigade,
3 grupa iz nekog dugog korpusa na istom prostoru, da izvršavaju isti zadatak. Ako
4 nije regulisano ko će da komanduje svim tim jedinicama i svim tim pojedincima
5 koji su na tom prostoru tada, u skladu sa ovom tačkom 16 stav 1, ulogu
6 glavnokomandujućeg preuzima najstariji starešina među njima.

7 P: Koja je najmanja jedinica armije u okviru JNA?

8 O: Najmanja organizacijska jedinica u Jugoslovenskoj narodnoj armiji je
9 bila odelenje.

10 P: Koliko je ona obuhvatala vojnika?

11 O: To odelenje je brojalo osam ili devet vojnika. Pošto se i ta
12 formacija menjala, postoji pravilo koje se zove "Vojnik odelenja pešadije".
13 Znači, od tog najnižeg nivoa, od vojnika i odelenja, regulisana su pravila i
14 način rada. Ja nisam siguran da li je ovaj prevod "*detachment*" ili "*squad*" bolji
15 za odelenje.

16 P: Hvala. Hajde sada da zamislimo da imate jedinicu vojne policije iz
17 jedne brigade i jedinicu vojne policije iz korpusa, neke vojnike bataljona iz
18 druge brigade i jedinicu iz Glavnog štaba puka i da oni rade na istom zadatku.
19 Da li biste, recimo, to nazvali - u skladu sa ovim pravilima - kao zajednički
20 zadatak?

21 O: Da. To se može smatrati, u skladu sa ovim pravilima, zajedničkim
22 zadatkom. I da bi se utvrdilo ko bi trebô da bude odgovoran u smislu
23 komandovanja svim tim prisutnim jedinicama u izvršenju zadatka, potrebno je
24 utvrditi veličinu i rang svake jedinice koja učestvuje i utvrditi rang po
25
26
27
28
29
30

1 dužnosti i činu starešina koji su prisutni tu, i na osnovu toga se može odrediti
2 koji je starešina najstariji i koji treba da bude glavnokomandujući.

3 P: Pretpostavljam da može i da se postavi neki oficir; zar nije tako?

4 O: To je u svakom slučaju bolja situacija, kada pretpostavljeni
5 starešina koji upućuje na zadatak različite jedinice različitog sastava sa
6 različitih prostora na jedan isti, zajednički zadatak, najoptimalnija je
7 situacija da se unapred odredi starešina koji će komandovati svim tim snagama.

8 A u ratu u Bosni i u Vojsci Republike Srpske bilo je vrlo često da se
9 formiraju tzv. privremeni sastavi iz različitih jedinica sa različitih prostora.

10 P: Ja bih hteo da ostavim po strani ova pravila i da se vratim na nešto
11 o čemu smo razgovarali juče.

12 U stvarnosti, na terenu, Vi ste znali koji su to vojnici bili u sastavu
13 Vaših bataljona. Prema Vama, šta mislite kakva bi bila njihova reakcija ukoliko
14 bi među njima bio prisutan neki oficir koji ima rang pukovnika i koji treba da
15 im daje naređenja?

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim...

17 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Mislim da je reč o hipotetičkoj
18 situaciji, i ako ona odražava stvarnost, zašto da ne kažemo to ovde, zato što je
19 nešto što je veoma opširno? Pukovnik koji dolazi u Zvorničku brigadu u bilo koje
20 vreme od 1992. do 1995. može da znači bezbroj stvari koje nam neće pomoći. Zato
21 Vas molim da budete precizni.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes?

2 G. HAYNES: [simultani prevod] Ja ću precizirati - /prevod engleskog
3 transkripta: "mislim na juli 1995. godine"/. Mislim da je dovoljno; zar nije?
4 Možete od toga kasnije u unakrsnom ispitivanju postavljati pitanja.

5 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Mislim da, ako se govori o hipotetičkim
6 stvarima, treba da budemo precizniji u vezi sa onim o čemu govorimo. Znači,
7 pukovnik koji se pojavljuje 3. ili 2. jula da pomaže da se organizuje jedinica
8 koja će ići u Srebrenicu je vrlo različita stvar od one kada pukovnik Beara
9 dolazi u Zvorničku brigadu u kontekstu o kojem svi znamo.

10 G. HAYNES: [simultani prevod] Ne, meni ne smeta.

11 P: Ali ako pukovnik iz Glavnoga štaba se pojavi u selu u blizini
12 Zvornika i ako zapovijedi nekima od Vaših vojnika iz bataljona da stražare kod
13 škole, gospodine Pandureviću, što Vi mislite kako bi ljudi reagirali na takvo
14 naređenje?

15 O: Pa, bez nekih nagađanja, ustvari bez ikakvog nagađanja, ti bi ljudi
16 postupili po tom naređenju. Jer moramo znati na kom principu funkcioniše vojna
17 organizacija. Vojnici Zvorničke brigade nisu imali tako čestu priliku da vide
18 pukovnika u Zvorniku. A svi koji su služili Jugoslovensku narodnu armiju takođe
19 su znali da su najčešće viđali podoficire, kapetane, a od majora i starijeg
20 oficira su retko sretali. Tako da taj sâm čin po sebi nosi određeni autoritet, a
21 ne znači da onaj ko ima viši čin, položaj, da ima i više znanja. Ali bi trebalo
22 biti tako.

23 P: Hvala. Ja ću sada završiti sa ovom temom i ovim propisima.

24 Dok ste Vi bili komandant Zvorničke brigade, da li je od Vas traženo da
25
26
27
28
29
30

1 izvodite borbene aktivnosti izvan zone obrane brigade?

2 O: Pa, na samom početku, znači u decembru 1992. godine, kada sam došao u
3 Zvornik, to od mene nije zahtevano jer za takvo nešto brigada nije ni bila
4 sposobna. Bilo /sic/ je u januaru jedna prilika koja je bila hitna, urgentna, a
5 to je upućivanje jedne jedinice za ispomoć snagama Bratunačke brigade koje su
6 branile selo Kravica. Međutim, kasnije tokom rata to je bila vrlo česta praksa.

7 P: Jeste li Vi bili jedini starješina iz komande Zvorničke brigade koji
8 je naredjenjem korpusa ili neke druge pretpostavljene komande poslan nekamo
9 drugamo sa svojim jedinicama?

10 O: Nisam bio jedini. Jesam išao i ja, ali je često išao i moj načelnik
11 štaba.

12 P: Je li to nešto što je trajalo cijeloga rata?

13 O: Da. U različitim vremenskim periodima za određeno vreme trajanja bili
14 bismo odsutni van zone odbrane brigade i načelnik štaba i ja. Mada to nije dobra
15 praksa i vrlo se retko dešava u organizovanim vojskama, ili skoro nikako, da
16 komadant brigade ostavi brigadu, a da bude upućen sa nekim drugim jedinicama na
17 sasvim drugi zadatak.

18 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo sada dokument P3379. Hvala.

19 P: Vi možete nama kazati kakav je ovo dokument od 27.12.1992. /u
20 engleskom transkriptu: "27. septembar 1992."/

21 O: Ovo je dokumenat koji sam ja uputio komandi korpusa na ličnost
22 komandanta, gde sam zahtevao da se izmeni njegovo naređenje po kome je Dragan

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Obrenović trebao da bude postavljen za komadanta jednog bataljona iz Drinskog
2 korpusa koji bi išao u zonu operacija 2. krajiškog korpusa. Pa sam kao
3 obrazloženje za ovaj moj zahtev naveo neke situacije u kojima smo odsutni bili
4 ili Obrenović ili ja, i da smo vrlo retko zajedno bili u komandi brigade, što je
5 nama stvaralo velike probleme u komandovanju samom Zvorničkom brigadom.

6 P: Kakve je probleme to prouzročilo?

7 O: Pa, s obzirom da je brigada imala malo profesionalnih oficira i da su
8 komadant i načelnik štaba bili ti koji su najčešće bili na terenu i neposredno
9 uticali na život i rad brigade, ako je od toga jedan odsutan, 50% - statistika
10 to bolje pokaže - onda samo po sebi govori da je to veliki problem.

11 P: Možda se isplati još inzistirati na ovome. Kažite do kakvih to
12 ozbiljnih problema dolazi kada bilo tko od Vas ne može doći do vojnika na samoj
13 liniji.

14 O: Pa, onda su komadanti bataljona i komandiri četa ti koji bi trebali
15 da ulože maksimum napora da izvrše zadatke koje su dobili od komande brigade.
16 Međutim, znajući njihov autoritet među vojnicima, njihove profesionalne
17 kvalitete i stručnost, to je bilo vrlo teško. Ako bi trebalo iz brigade
18 izdvojiti 50 vojnika iz različitih bataljona da bi se uputili van zone brigade,
19 onda bi ili komadant ili načelnik štaba lično morali ići u taj bataljon i uz
20 pomoć komadanta bataljona izdvojiti takve ljude.

21 P: Prije nego što završimo s ovim dokumentom - pogledajte, molim Vas,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pri dnu samoga dokumenta, gdje piše:

2 "Predložimo također da se izvrši detaljna analiza starješinskog kadra
3 korpusa i da jasno znamo na što možemo računati i da se oslobodimo statista."

4 Što ste Vi time htjeli kazati?

5 O: Pa, kazao sam ono što piše ovde. Možda to ne bi' sad u ovim godinama
6 kazao, al' tada sam kazao. Kao mlad i nedovoljno iskusan, obratio sam se
7 komadantu korpusa u dosta oštrom tonu. Bio sam na to prinuđen jer je bilo
8 oficira, potpukovnika i pukovnika u komandi korpusa koji nikad nisu bili spremni
9 da povedu neku brigadu ili neki bataljon van zone korpusa, ili iz nekih drugih
10 brigada je bilo oficira koji su vrlo retko išli izvan svojih zona odbrane.

11 P: Hvala. Kada ste Vi bili odsutni iz komande brigade, tko je onda
12 zapovijedao?

13 O: U vreme moje odsutnosti, brigadom je komandovao zamenik moj, Dragan
14 Obrenović.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo sada dokument 7D462.

16 P: Ovo je dokument od 11. aprila 1993. godine. Radi se o postavljenju po
17 ratnoj formaciji u Drinski korpus. A Vi nam, molim Vas, kažite što je ovo.

18 O: Pa, ovo je jedna klasična naredba o postavljenju na određenu dužnost
19 u vojsci. Ovde komadant Drinskog korpusa, general Živanović, ovom naredbom
20 Dragana Obrenovića postavlja za načelnika štaba, ujedno zamenika komadanta 1.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zvorničke lake pešadijske brigade. Što znači da je njemu ovom naredbom određena
2 stalna dužnost i stalna funkcija koju će on da obavlja tokom rata.

3 P: Čiji je on zamjenik bio po ovome postavljenju iz četvrtog mjeseca
4 1993?

5 O: On je bio zamenik komadanta Zvorničke brigade.

6 P: Ja samo pitam zato što smo jučer gledali jedan dokument iz kojega
7 proizlazi da Vi niste formalno bili postavljeni sve do mjeseca oktobra. Dakle,
8 prema ovome dokumentu koji sada vidimo, iz aprila 1993., Zvornička brigada imala
9 je zamjenika komandanta, a ne i komandanta; je li tako bilo?

10 O: Formalno gledano, tako je bilo. Pa bi se moglo reći da je on formalno
11 bio zamenik Petkovića. Međutim, ovde se ne kaže "određuje se za zamenika" po
12 imenu i prezimenu, nego za zamenika komadanta. Ne radi se o ličnim odnosima.

13 P: Svaki put kada ste Vi bili odsutni... dakle, da stvar bude
14 jednostavna, nakon aprila 1993., je li bilo potrebno pisati neko specijalno
15 naređenje svaki put?

16 O: Ne. Jer ovo naređenje, odnosno ova naredba o njegovom postavljenju
17 njemu daje pravo, odnosno obavezu i dužnost da on to čini u mojoj odsutnosti.
18 Jer onda smisao ovog dela gde kaže "zamenik" ne bi postojao il' bi bio suvišan.
19 Znači, on je u odsutnosti komadanta automatski u funkciji zamenika komadanta i
20 preuzima komandovanje brigadom.

21 P: A kada bi se pisala takva naredba, naređenje?

22 O: Naredba o zastupanju piše se na osnovu Zakona o vojsci. Videli smo
23 neki dan čla... Zakon o vojsci - ne sećam se koji je član - gde kaže: "Starešini
24 koji je sprečen da obavlja dužnost određuje se zastupnik." Ne kaže se zbog čega
25
26
27
28
29
30

1 je sprečen, samo da je sprečen. I u ovom sluč... to se odnosi, pisanje naredbe,
2 automatski tamo gde nije formacijom određen zamenik. K... tamo 'de formacijom
3 postoji zamenik, kao što je slučaj ovde, ukoliko bi to zastupanje trajalo duže
4 od mesec dana, tada bi se moralo rešiti stanje u službi lica koje zastupa
5 komadanta i napisati naredbu o zastupanju, da bi ona ušla u njegov personalni
6 dosije radi praćenja njegovog... njegove karijere i dužnosti koje obavlja i
7 prijema neki ' drugi ' prinadležnosti, pre svega finansijske prirode.

8 P: U vezi s Draganom Obrenovićem, u smislu njegovih ovlasti i
9 odgovornosti, je li bilo ikakve razlike u onim trenucima kada ste Vi bili
10 odsutni ako bi se napisalo to specijalno naređenje u slučaju odsutnosti dulje od
11 mjesec dana, ili ne?

12 O: U pogledu njegovih odgovornosti i obaveza koje proističu iz
13 pravilnika o nadležnosti komande brigade - član 17 koji smo ovde videli - ostaju
14 iste. On ima is... sva prava i odgovornosti komadanta brigade.

15 P: Hvala. Otprilike koliko puta od decembra 1992. pa do kraja rata ste
16 Vi bili odsutni iz komande Zvorničke brigade?

17 O: Po mom najboljem sećanju, to se je kretalo negde do desetak puta.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: A koliko od tih puta je bilo dulje od mjesec dana?

2 O: Mislim da je to bilo dva puta.

3 P: Možete li nam kazati kada je to bilo? Kad su bila ta dva puta?

4 O: Prvi slučaj mislim da je bio početak januara 1995. pa negde do 20.

5 marta 1995. godine. A drugi slučaj je bio avgust/septembar 1995. godine.

6 P: Mi smo iz dokumenta kojega smo maloprije gledali, s kraja 12. mjeseca
7 1992., primijetili da ste se žalili i na zdravstvene probleme. Kažite nam koji
8 je bio razlog Vaše odsutnosti u onome razdoblju od januara do marta 1995.

9 O: Pa, mogu da kažem da su u januaru 1995. godine mene stigle posledice
10 ranjavanja iz avgusta 1992. godine i bila je neophodna hirurška intervencija na
11 lumbalnom delu kičme, i bio sam na operaciji na Vojno-medicinskoj akademiji, a
12 potom na rehabilitaciji.

13 P: Htio bih ukratko pogledati kako je to izgledalo, da vidimo gde ste
14 bili i što se sve događalo s Vama.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim Vas, pogledajmo dokazni predmet
16 7D961, 3. i 4. stranica na engleskom, 3. stranica na B/H/S-u.

17 P: Ovo je Vaša uputnica u bolnicu. Kažite nam gdje se nalaze Meljine -
18 ako dobro izgovaram, gospodine Pandureviću.

19 O: Meljine je vojna bolnica koja se nalazi u blizini Herceg Novog, u
20 Crnoj Gori.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes, ne bih Vas htio
22 nepotrebno prekidati, ali došlo je vrijeme za pauzu koju ste tražili.

23 G. HAYNES: [simultani prevod] Da. Ja sam zapravo mislio još malo
24 produžiti jer smo počeli malo kasnije, pa bih mogao obraditi četiri-pet

25

26

27

28

29

30

1 dokumenata za vrlo kratko vrijeme. Mislim da će nam to biti logično.

2 P: To izgleda... Naime, ovaj dokument izgleda pokazuje da ste Vi tamo bili
3 od 13. do 16. marta, je li tako?

4 O: Ja nisam siguran da li je to pravi dokumenat iz koga se može da vidi
5 ovo o čemu Vi govorite.

6 P: Dobro.

7 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo 7D962, molim. Prvu stranicu,
8 molim Vas, na oba jezika, i na engleskom i na B/H/S-u.

9 SVJEDOK: Ja bih Vam predložio, pošto se ovde nalazi puno dokumenata i
10 medicinske dokumentacije, da to u toku pauze pregledamo i s...sredimo po
11 redoslijedu, po datumima, jer ovako nećemo uspeti.

12 G. HAYNES: [simultani prevod] Vidim da Vi, gospodine Pandureviću, vodite
13 ovaj postupak.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da. Mislim da je u pravu, a i situacija
15 je sasvim razumljiva. Napravimo onako kako on hoće. Napravićemo pauzu od 25
16 minuta. A sada je 10.21h.

17 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

18 ... Početak pauze u 10.21h

19 ... Sjednica nastavljena u 10.50h

20 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

21 Možete sestati.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Imate reč, gospodine Haynes.

23 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala, predsedavajući.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možda možete da proverite sa klijentom,
25 kontrolisali smo dokumenta?

26

27

28

29

30

1 G. HAYNES: /nedostaje simultani prevod/
2
3

4 Da li sada možemo da počnemo sa stranom 5 ovog dokumenta na engleskom i
5 na B/H/S-u?

6 P: Da li to pokazuje da ste Vi bili na neurohirurškoj klinici između 9.
7 januara i 6. februara 1995. godine?

8 O: Da. Ovo je otpusna lista iz koje se vidi da sam bio na lečenju od 11.
9 januara do 6. februara 1995. godine. Al' sam prethodno nekoliko dana bio na
10 fizi...fizikalnoj klinici, odnosno na fizijatriji.

11 P: Gde ste Vi išli na fizioterapiju i gde se nalazila bolnica čiju
12 otpusnu listu gledamo?

13 O: Ovo je otpusna lista Vojno-medicinske akademije iz Beograda.

14 P: Hvala. Da li sada možemo da se vratimo na stranicu 4? Gde se nalazi
15 Igalo?

16 O: Igalo je takođe blizu Herceg Novog, u Crnoj Gori.

17 P: I treba da odemo do stranice 7 na dokumentu. Na dokumentu piše da ste
18 bili u Igalu od 7. februara do 1. marta 1995. godine. Da li je to tačno?

19 O: Jeste, tačno. Bio sam u Institutu za fizikalnu medicinu i
20 rehabilitaciju.

21 G. HAYNES: [simultani prevod] I sada Vas molim da pokažete stranicu 7 na
22 elektronskoj sudnici, molim Vas.

23 P: Ovde je prikazan period od 2. do 11. marta...

24 O: Jeste, b...

25 P: ...u vezi sa nekim kapacitetima u Višegradu. O čemu se zapravo radi?

26 O: Tačno. U ovome periodu sam nastavio rehabilitaciju po povratku iz
27
28
29
30

1 Igala u drugoj banji u Višegradu.

2 P: I kada ste se vratili na dužnost u Zvorničku brigadu?

3 O: Mislim da sam se na dužnost vratio 19. marta, ili dan pre ili dan
4 kasnije, nisam siguran.

5 P: A ko je komandovao tokom Vašeg odsustva?

6 O: Komandovao je Dragan Obrenović.

7 P: Da li ste upoznati sa tim da je bilo kakvo naređenje napisano kojim
8 je on bio imenovan za zamenika komandanta tokom perioda Vašeg odsustva od
9 januara do marta?

10 O: On je kao zamenik komadanta automatski stupio na dužnost po mom
11 odlasku; međutim, nije napisano kasnije naređenje o zastupanju. Na taj način je
12 učinjena određena nepravda prema njemu, na sličan način kao što je bio i slučaj
13 sa mnom kada sam postavljen tek nakon godinu dana za komadanta Zvorničke
14 brigade. Tako da je... on nije primao one prinadležnosti koje je trebao da prima i
15 u njegovom personalnim dosijeu ne stoji da je u tom periodu obavljao dužnost
16 zastupnika komadanta. To je propust komande Drinskog korpusa.

17 P: Hvala.

18 G. HAYNES: [simultani prevod] Da li sada možemo da pogledamo dokument
19 broj 5D309? Reč je o redovnom borbenom izveštaju od 15. marta 1995. godine.

20 P: Da li prvo možemo da pogledamo datum i da potvrdimo da je redovni
21 borbeni izveštaj od 15. marta 1995. godine? A nakratko da odemo na stranicu 2 da
22 potvrdimo potpis koji se nalazi na toj stranici, a reč je o potpisu gospodina
23 Dragana Obrenovića. Da li je to tačno?

24 O: Jeste, tačno je.

25 G. HAYNES: [simultani prevod] Da li sada možemo da se vratimo na prvu
26 stranicu?

27 P: I dok čekamo da nađemo prvu stranicu, da li se Vi sećate da... kada

28

29

30

1 ste se vratili? /?da li to potvrđuje da se sjećate da se do tog perioda niste
2 vratili na posao u komandi brigade?"/

3 O: Da. Ja znam da je Dragan Obrenović potpisivô redovne borbene
4 izveštaje. On se je potpisivao kao načelnik štaba, a morao se potpisivati kao
5 zamenik komadanta jer je mu to... to tako stoji u naredbi.

6 A ovde, u tački 2 ovoga izveštaja, vidimo da je operativni dežurni koji
7 je sačinio izveštaj napisao: "Načelnik štaba koji ujedno zastupa komadanta
8 brigade, obišao je IKM brigade," itd.

9 P: A na srpskom originalu, koja je reč upotrebljena za "zastupnik" ili
10 "predstavnik"?

11 O: Piše "zastupa".

12 P: Hvala Vam. /nečujno/ ...onoga što ste nešto ranije rekli, deset puta
13 niste bili u brigadi, dva puta ste bili duže od mesec dana odsutni, a bilo je i
14 oko osam puta kada ste bili odsutni na manje od mesec dana. Da li je to tačno?

15 O: Jeste.

16 P: Ponovo, pokušajte da se setite kada ste prvi put bili odsutni iz
17 brigade otkada ste preuzeli dužnost, i to u kratkom vremenskom periodu?

18 O: Po mom sećanju, to je bilo negde u drugoj polovini februara 1993.
19 godine, kada sam tražio od komande korpusa da mi se odobri o'sustvo u trajanju
20 od sedam dana. I tada sam se zahtevom obratio komandi korpusa. A sećam se i
21 nekih ostalih slučajeva kada sam bio odsutan manje od mesec dana.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Čuli smo veliki obim dokaza u ovom predmetu da u maju i junu 1993.
2 godine Vi ste učestvovali u dve borbene operacije koje su nazvane operacija
3 "Mač". /prevod engleskog transkripta: "Koliko dugo ste bili odsutni iz brigade
4 i"/ koju ste funkciju Vi imali tokom trajanja tih borbenih operacija, u
5 komandnom korpusu?

6 O: Krajem maja 1993. i početkom juna učestvovô sam u operaciji "Mač 1"
7 koja je izvađ...izvođena na prostoru gornjeg Podrinja u trouglu Višegrad-Rogatica-
8 Čajniče. I bio sam komadant jednog privremenog sastava iz Zvorničke brigade kome
9 su bile pridodate još neke jedinice sa terena na kom smo izvodili borbena
10 dejstva - delovi 2. romanijske i delovi... delovi Rogatičke brigade. Tako da sam
11 ja bio komadant dela snaga koje su dejstvovale na levoj obali reke Drine.
12 Takođe, sredinom juna iste godine učestvovao sam i u operaciji "Mač 2" koja se
13 odvijala sa pravca Čajniča prema Goraždu i bio sam komadant jedne borbene grupe
14 pod komandom pukovnika Masala.

15 P: A te operacije koje su trajale u vreme kada ste bili komadant
16 Zvorničke brigade /kako je prevedeno/?

17 O: Da. Ja sam formalno tada bio komadant Zvorničke brigade. A dok sam
18 komandovao ovim sastavima, Zvorničkom brigadom je komandovô zamenik komadanta
19 Dragan Obrenović.

20 P: Hvala. Pokušao sam da saznam koliko dugo ste bili odsutni...

21 O: Po najboljem s...

22 P: ...tokom svakog od ovih perioda?

23 O: Po najboljem sećanju, u m... u operaciji "Mač 1"... to je počelo negde
24 25. ili 27. maja, pa je trajalo negde do 5., 6. juna. I bilo je planirano da se
25 odmah nastavi operacija "Mač 2"; međutim, jedinice koje su bile iz Zvorničke

26

27

28

29

30

1 brigade vraćene su u Zvornik, da bi nakon nekoliko dana ponovo bilo naređeno da
2 idu na prostor Čajniča. I na prostoru Čajniča sam se zadržao pet-šest dana,
3 kol'ko se sećam, u operaciji "Mač 2".

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kako bi bilo jasno za zapisnik, a ne
5 zato što imam nekakve sumnje, je li govorimo zaista o 1993. godini?

6 SVJEDOK: Da. Da, časni Sude.

7 G. HAYNES: [simultani prevod] Vrat ćemo se nešto kasnije na to. A sada
8 Vam predlažem da pogledamo dokument 7D70011 /u engleskom transkriptu: 7D1011/
9 koji je u vezi sa nekim drugim periodom kada ste bili nakratko odsutni. Dokument
10 sa datumom 14. februar 1994. godine.

11 P: Ne želimo da znamo koji su to Vaši privatni razlozi zbog kojih ste
12 želeli da idete, ali reč je o zahtevu za odsustvo koji ste sutradan dali. Da li
13 se sećate da ste Vi zatražili, dakle, to odsustvo?

14 O: Da, sećam se da sam zatražio to odsustvo. Jer nakon nekoliko meseci
15 neprekidnog rada... neprekidnog rada, kako u Višegradu i Rudu, tako i u Zvorniku,
16 zatražio sam odsustvo da bih obišao kćerku u Beogradu.

17 P: Da li se sećate koji je ustvari odgovor bio komandanta korpusa na taj
18 Vaš zahtev i šta znače komentari načelnika štaba da: "U toku mog odsustva neko
19 treba da me zameni?" /prevod engleskog transkripta: "i Vaš komentar da:
20 'Načelnik štaba ili osoba koju Vi imenujete će me zamjenjivati tokom
21 odsustva.'"/

22 O: E... ovo... ovaj moj zahtev nije istog momenta rešen pozitivno, on je
23 rešen nakon nekoliko dana, kol'ko se sećam. S obzirom da se major Petković, koji
24 je bio komadant brigade pre mene, nalazio u Zvorniku i da je... znao sam da je

25

26

27

28

29

30

1 general Živanović želeo da se on ponovo vrati na dužnost komadanta i ja sam,
2 kako bi sigurno dobio odsustvo, napisao da će me zamenjivati, odnosno zastupati
3 ili načelnik štaba ili lice koje odredi komadant korpusa. I po mom sećanju,
4 komadant korpusa je odredio majora Petkovića da me zastupa u toj odsutnosti.

5 G. HAYNES: [simultani prevod] Da li možemo da pogledamo dokument 7D7017...

6 PREVODILAC: Ispravka prevodioca: 7012 /u engleskom transkriptu:
7 "7D1012"/.

8 G. HAYNES: [simultani prevod] ...a reč je o borbenom izveštaju u periodu
9 od 17. do 21. februara 1994. godine? Da li možemo da pogledamo stranicu 2, zatim
10 stranicu 3 i stranicu 4? Ja Vas molim da ih na brzinu pregledate.

11 P: Da li biste mogli da nam date Vaš komentar, gospodine Pandureviću, na
12 koji način je major Petković se potpisao u ovim dokumentima?

13 O: Ovde imamo, na ekranu, englesku verziju jednog izveštaja sa potpisom
14 majora Petkovića, a srpsku verziju jednog vanrednog borbenog izveštaja, takođe
15 sa potpisom majora Petkovića. I on se je potpisao kao komadant; ne ni kao
16 zastupnik, nego kao komadant.

17 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Izvinite, ali da bi stvari bile potpuno
18 jasne, da li možemo da preciziramo da je reč o potpisu koji je kucan na mašini?
19 Mislim da je to bitno da se razjasni.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine McCloskey.

21 G. HAYNES: [simultani prevod] Ja ne mogu da se setim da li je reč o svim
22 tim dokumentima. Da li mogu za trenutak da pokušam da vidim?

23 P: Tokom tog perioda od 17. do 21. februara, da li ste Vi bili formalno
24
25
26
27
28
29
30

1 razrešeni dužnosti na mestu komandanta Zvorničke brigade?

2 O: Nisam bio formalno razrešen duž... sa dužnosti komadanta brigade, ja
3 sam i dalje formalno bio komadant brigade. A ovde je blok-potpis - kako se to
4 kaže - majora Petkovića i to je standardna procedura na redovnim borbenim
5 izveštajima, kao i na onima gde piše ime Dragana Obrenovića ili moje ime.

6 P: Jasno mi je, naravno, da je prekid McCloskeyog došao pre nego što ste
7 odgovorili na pitanje, i ja bih Vas pozvao da pregledate potpise i pečate koji
8 se nalaze na ovim izveštajima u ime majora Petkovića. I voleo bih da date Vaš
9 komentar kada su u pitanju ovi blok-potpisi gde piše "komandant".

10 O: Ovo je jedna od kopija redovnog borbenog izveštaja. Redovni ili
11 vanredni borbeni izveštaj obično radi operativno dežurni. Procedura u Zvorničkoj
12 brigadi je bila da operativni dežurni rukom napiše izveštaj; da ga preda u
13 štabnu kancelariju i da bude otkucan na računaru; da taj izveštaj potpiše
14 nadležno lice u datom trenutku; i taj potpisan izveštaj odlazi na centar veze; i
15 predaje se na šifro-teleprinter; i kao takav, u šifrovanom obliku biva upućen na
16 naznačenu adresu. Tako da na tom izveštaju imamo samo ime i prezime potpisnika
17 dokumenta, ali nemamo njegov svojeručni potpis.

18 P: Šta znači činjenica da on nije stavio svoj potpis nego postoji blok-
19 potpis tog dokumenta, gde piše "komandant"?

20 O: Pa, on je verovatno stavio svoj potpis na onaj pisani dokumenat,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1   odnosno otkucan na... na računaru ili na mašini, a nije ga mogao staviti posle na
2   ovaj tekst koji je otkucan na šifro-teleprinteru. I ovde je onaj ko je pisô
3   dokumenat, možda i po inerciji, napisô "komadant" jer je taj gospodin major
4   Petković i bio komadant prethodno, pa to je u ljudima po inerciji ostalo da
5   upišu njegov naziv, iako je trebalo da napišu "zastupnik komandanta". Al' ta reč
6   je skoro nepoznata bila oficirima Zvorničke brigade.

7   P: Ali što nam to govori o načinu na koji su svi izvještaji Zvorničke
8   brigade potpisani blok-potpisom?

9   O: Pa, ako dobro razumem pitanje, ima izveštaja koji su otkucani a nisu
10   potpisani ni u originalnoj verziji, a samim time ni u ovoj verziji ovakvoj kakvu
11   vidimo pred sobom na ekranu. I nijedan izveštaj koji je otkucan na šifro-
12   teleprinteru i predat kao takav ne može imati svojeručni potpis potpisnika,
13   pogotovo na prijemnoj stanici. Jer nemoguće je šifrom, recimo, moj potpis
14   proslediti u Vlasenicu, nego samo funkcija, čin, ime i prezime.

15   P: Ja ću malo drugačije pristupiti ovome problemu.

16   G. HAYNES: [simultani prevod] Molim dokument 7D944 na engleskom /sic/.
17   To je zapravo dokument koji nije preveden na engleski, ali zapravo radi se o
18   istoj stvari kao i u zadnjem dokumentu. Dakle, htjeli bismo samo pogledati
19   dokumente, odnosno potpise ili blok-potpise.

20   Drugu stranicu, molim Vas.

21   P: Ovo se odnosi na vremensko razdoblje o kojem smo sada razgovarali.
22   Naime, kada ste bili u bolnici početkom 1995., vidimo da je Dragan Obrenović u
23   blok potpisu natipkao svoj naziv "načelnik štaba". Kažite nam na koji način je
24
25
26
27
28
29
30

1 taj dokument trebao biti potpisan.

2 O: Na ovome dokumentu u potpisu je trebalo da stoji "zamenik komandanta
3 major Dragan Obrenović".

4 P: I čisto argumentacije radi, ako pogledamo recimo pet stranica dalje;
5 pogledajmo 6. stranicu, molim Vas, na primjer. Pogledajte izvještaj koji će se
6 sada pojaviti. Samo potpis, molim. I opet, kažite nam kako je potpisan dokument,
7 a kako bi morao biti potpisan.

8 O: Na isti način je potpisan kao i prethodni, a trebô je biti potpisan
9 kao "zamenik komandanta".

10 P: A kako su trebali biti potpisani izvještaji koje je slao major
11 Petković?

12 O: Pa, pošto je komadant korpusa odredio njega da zastupa komadanta, a
13 on nije imao nikakvu funkciju ni raspored u Zvorničkoj brigadi, on se je morao
14 potpisivati kao "zastupnik komandanta" jer nije bio formacijski zamenik.

15 P: Jeste li kazali "zamjenik" ili nešto drugo? Trebao je potpisati kao
16 zamjenik, jeste li tako kazali?

17 O: Ne, nego kao zastupnik.

18 P: Hvala. Ja bih htio završiti sa ovom temom Vašega svjedočenja, i to
19 tako što ćemo vidjeti kakva je Vaša reakcija na nekoliko tvrdnji.

20 Prije godinu dana - možda se sjećate - saslušavali smo svjedoka Richarda
21 Butlera i ja ću Vam polako pročitati dio njegovih iskaza i nadam se da će Vam
22 biti točno prevedeno. No evo što je on kazao:

23 "Komandant brigade na osnovi zakona i propisa ima isključivo pravo
24 komandovanja pojedincima. A pojedinci izvan te formacije - iako se radi o

25

26

27

28

29

30

1 ljudima s višim činom - nemaju ovlasti uplitati se u pravo komandanta da
2 komanduje svojom brigadom ili svojim brigadama."

3 Da li se Vi slažete s njegovom procjenom situacije u Vojsci Republike
4 Srpske?

5 O: Ovaj stav koji je iznio gospodin Butler temelji se najvećim delom na
6 tački 115 pravila brigade. I ja se mogu složiti sa njim u toj meri da se
7 komadantu brigade koji obavlja svoju dužnost na osnovu zakona i na osnovu
8 naređenja pretpostavljene komande ne može drugi starešina mešati u posao i
9 preuzimati njegovu funkciju kada komadant *de facto* komanduje i ima kontrolu nad
10 svojom brigadom. Međutim, može biti starešina višeg čina i položaja iz
11 pretpostavljene komande upućen u komandu brigade sa određenim zadatkom i da
12 obavlja određene poslove koje će obavljati mimo komadanta brigade. On ne može
13 preuzeti komandu nad celom brigadom, tu se slažem, ali da može određene poslove
14 u duhu odluke njegovog pretpostavljenog da radi - to može.

15 P: Zatim mu je gospodin McCloskey postavio sljedeće pitanje:

16 "Kakav bi onda vojni postupak ili procedura morala postojati prije nego
17 što komadant brigade više nema komandnu odgovornost na osnovi ovih pravila?"

18 A on je odgovorio:

19 "Njega bi se trebalo formalno razriješiti ili bi morao prepustiti svoju
20 komandu sljedećem najstarijem po redu, odnosno osobi koja je ovlaštena da ga
21 bilo razriješi dužnosti ili da primi njegovu ostavku na dužnost."

22 Imate li kakav komentar s tim u vezi?

23 O: Da. Kad smo malopre pominjali Zakon o vojsci i odredbu koja se odnosi
24
25
26
27
28
29
30

1 na zastupanje, u njoj se kaže da starešini koji je sprečen da obavlja svoju
2 dužnost određuje se zastupnik. Ne treba ta osoba da bude formalno razrešena
3 dužnosti. Jer dok je god neko u vojsci na službi, on mora biti na određenoj
4 dužnosti. I ako sam ja, kao komadant Zvorničke brigade, bio sprečen da obavljam
5 dužnost komandanta Zvorničke brigade jer sam komandovô nekom drugom jedinicom
6 van zone brigade, ja nisam bio formalno razrešen dužnosti, ali nisam komandovô
7 Zvorničkom brigadom u tom momentu, nego je to činio moj formacijski zamenik. Što
8 će reći da jednom jedinicom u jednom trenutku može komandovati jedan čovek i to
9 je osnovni... a... osnovno značenje principa jednostarešinstva. A ja ne mogu u istom
10 trenutku komandovati sa dve jedinice.

11 P: Hvala. I zadnja stvar s ovim u vezi. Što se događa sa zamjenikom
12 komandanta kada komandanta nema? Da li komandant ima zapovjednu odgovornost za
13 svojega zamjenika?

14 O: Kada je komadant brigade sprečen da obavlja svoju dužnost i tu
15 dužnost preuzima njegov zamenik, on dužnost komandanta brigade obavlja na osnovu
16 zakona i pravilnika o nadležnosti komande brigade i na osnovu naređenja komande
17 korpusa. I on direktno odgovara komandi korpusa i ne donosi nikakve odluke u
18 duhu ili, kako je ovde rečeno, komadanta, nego donosi svoje vlastite odluke i
19 odluke na osnovu naređenja komande korpusa. U tom smislu je potčinjen direktno
20 komandi korpusa, a ne komadantu brigade koji je sprečen da obavlja dužnost iz
21 nekog razloga.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Sada smo završili s ovom temom. No ja bih sada prešao na drugu
2 temu koja se bavi pitanjima organizacije brigade.

3 Kakva je brigada bila Zvornička brigada?

4 O: Pa, nije lako opisati Zvorničku brigadu koristeći se pravilima
5 brigade. Mi smo juče ovde videli izveštaj ekipe iz Glavnog štaba koja je obišla
6 i ocenila borbenu gotovost Zvorničke brigade. Pa je rečeno da bi se mogla
7 formirati Taktička grupa od tri brigade. Zvornička brigada je u svom imenu imala
8 "laka pešadijska brigada". Međutim, lake pešadijske brigade mogu imati brojno
9 stanje najviše do 2.000 ljudi, a Zvornička brigada je imala u pojedinim
10 periodima oko 6.000 ljudi. Ona je, po svojoj tehnici sa kojom je raspolagala,
11 broju bataljona i nekim drugim elementima, mogla imati ime pešadijska brigada
12 ili čak motorizovana brigada jer je to njeno brojno stanje i tehnika sa kojom je
13 raspolagala omogućavala /sic/.

14 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Oprostite što Vas prekidam, gospodine
15 Haynes. Ali ja bih Vam skrenuo pažnju na prethodno pitanje i odgovor. Vaše
16 pitanje je bilo:

17 "Kada komandanta nema, da li onda komandant ima zapovjednu odgovornost
18 za svojega zamjenika?"

19 A gospodin Pandurević je kazao nešto u smislu da on - dakle, zamjenik
20 komandanta - je direktno podređen komandi korpusa, a ne komandantu brigade koji
21 je spriječen u vršenju svojih dužnosti zbog određenih razloga.

22 Da li je to cijeli odgovor na Vaše pitanje? To se pitam. Dakle, kada se
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kaže da je zamjenik komandanta izravno podređen komandantu korpusa - naime, to
2 može biti posebna stvar - da li komandant koji je odsutan može vršiti svoju
3 zapovjednu funkciju nad zamjenikom komandanta ili ne?

4 Da li biste nam to pojasnili?

5 G. HAYNES: [simultani prevod] Da, naravno. Pokušaću.

6 P: Kada ste Vi bili na zadatku s Taktičkom grupom 1 u operaciji "Krivaja
7 95", ko je komandirao Draganu Obrenoviću?

8 O: Draganu Obrenoviću je komandovô komadant korpusa general Živanović.

9 G. HAYNES: [simultani prevod] Je li sada jasno?

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Dakle, gospodine Pandureviću, Vama nije
11 bilo dopušteno uplitati se u komandu generala Živanovića?

12 SVJEDOK: Ne, gos... časni Sude, general Živanović je bio komadant korpusa
13 i on je bio pretpostavljen svim komadantima brigada u okviru Drinskog korpusa, i
14 ja nisam mogao uticati na njegove odluke. Ja sam od njega primao naređenja i
15 izvršavao ih.

16 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala.

17 G. HAYNES: [simultani prevod]

18 P: Upravo ste govorili o veličini, o brojnome stanju i ustroju Zvorničke
19 brigade.

20 Pogledajmo na trenutak dokument P... Samo malo... 7D324, molim.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za zapisnik, prije nego što svjedok
22 odgovori, odnosno prije nego što Vi postavite pitanje, u 18. retku prethodne
23 stranice:

24

25

26

27

28

29

30

1   "...dakle, ja nisam mogao djelovati na njegove odluke."
2   Ja se sasvim dobro sjećam da je svjedok kazao: "Ja sam dobivao njegova
3 naređenja i izvršavao sam ih."
4   Dakle, samo da se taj dio zapisnika ispravi.
5   G. HAYNES: [simultani prevod]
6   P: Ovo je naredba komande Drinskog korpusa o postavljenju, od
7 20.09.1995., poslana 1. zborničkoj pješadijskoj brigadi. Tu piše:
8   "Naredbe o postavljenju, koje dostavljate za bataljone, preko/?više od/
9 četvrtog PB ne možemo nigdje evidentirati jer Vas sljedeće po formaciji 4 PB, a
10 Vi imate 4 PB... Vi imate 7. Možda je krajnje vrijeme da nešto uradite na
11 formiranju brigade po postojećoj formaciji. Brojno stanje sadašnjih 7 PB kada se
12 sabere i podijeli na pet, bataljoni bi brojali po 750 ljudi, što je
13 prihvatljivo."
14   I zatim dalje se o tome govori.
15   Kažite, molim Vas, koja je bila svrha ovoga dokumenta kojega ste dobili
16 od Drinskoga korpusa u septembru 1995.
17   O: Pa, ovakvih i sličnih dokumenata bilo je i ranije. Tokom celog
18 trajanja rata mi nismo uspeli izvršiti reorganizaciju Zborničke brigade da bi je
19 uklopili u okvire predviđene formacijom, jer to bukvalno nije bilo moguće. Ja
20 sam bio prinuđen imati ovoliki broj bataljona ili brigadu podeliti na dva dela.
21 Čak je u mobilizacijskom razvoju Drinskog korpusa postojalo zapisano:
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 1. zbornička brigada i 2. zbornička brigada. Ta druga nikada nije formirana. I
2 sada ovde jedan čovek iz komande Drinskog korpusa koji je bio zadužen za poslove
3 organizacije i mobilizacije insistira da ja Zborničku brigadu svedem u granice
4 koje su predviđene formacijom. Ja to nisam mogao uraditi jer nikako ne bih mogao
5 loptu čiji je obim veći od prečnika kruga ubaciti kroz taj krug, a to je bio
6 slučaj sa Zborničkom brigadom.

7 P: Pogledajmo sada organogram idealno organizirane brigade, kako to
8 predviđaju pravila.

9 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim dokument P694, shemu 1. Na B/H/S-u
10 je to 15. stranica, a na engleskom 4.

11 Ispravio bih. Naime, mi smo napravili uobičajenu grešku time što je
12 prevedena stranica, a toga u dokumentu 694 nema, pa Vas molim dokument 7D539. To
13 je prevedena verzija dokumenta.

14 SVJEDOK: Ja bih molio da se šema na srpskom malo uveća. Hvala.

15 G. HAYNES: [simultani prevod]

16 P: Daću Vam jedan primjerak na papiru. Ovo je struktura pješadijske
17 brigade prema slici 1, pravila brigade JNA iz 1984. godine. Jesu li jedinice
18 Zborničke brigade bile organizirane prema shemi koja bi bila sasvim slična ovoj
19 iz JNA?

20 O: Načelno bi se moglo reći da je bila slična, ali nije bila podudarna
21 ni sa veličinom ni sa brojem jedinica.

22 P: Jesu li postojali funkcionalni odnosi u ovoj shemi između organa koje
23 vidimo na ovoj slici?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Postojali su funkcionalni odnosi, odnosno na ovoj šemi, kako je
2 predstavljeno, više se radi o komandnim odnosima. Vidimo da su na komadanta
3 direktno vezane i njemu potčinjene sve ove jedinice koje su navedene na donjem
4 delu šeme, a da su ostale jedinice vezane preko štaba ili pomoćnika komadanta,
5 da su vezane na komadanta. Ovo je nešto slično onom članu 10 Pravilnika o
6 nadležnosti komande brigade, gde se kaže da komadant komanduje neposredno i
7 preko svojih pomoćnika.

8 P: A kako je to bilo u praksi? Na koji način se upravljalo
9 inženjerskom jedinicom Zvorničke brigade?

10 O: Pošto Zvornička brigada nije imala rodovske jedinice ranga bataljona,
11 znači nije imala bataljon inženjerije, nije imala oklopni bataljon, nije imala
12 bataljon ABHO i tako dalje, onda su te jedinice koje su bile ekvivalenta čete
13 bile vezane za štab, odnosno načelnika štaba ili za neke od pomoćnika komadanta.
14 Tako, kada je reč o inženjerskoj četi, načelnik inženjerije, pored svoje
15 funkcionalne dužnosti prema toj četi u smislu praćenja njene organizacije, obuke
16 i upotrebe, od moje strane bio ovlašćen da toj jedinici može izdra... izdavati
17 neposredno zadatke. Tako da se nikada skoro nije desilo da sam ja komandiru
18 inženjerske čete direktno izdô zadatak.

19 P: Da li biste mogli na isto pitanje odgovoriti u vezi s jedinicom veze?

20 O: Takođe, četa veze, i jedno vreme izviđački vod koji smo imali, bile
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 su određene kao prištapske jedinice i četa veze je bila direktno vezana za
2 načelnika veze i on je u svakom pogledu upravljô tom jedinicom, a preko njega
3 načelnik štaba. A ja sam informacije o stanju u toj jedinici dobijô preko
4 načelnika štaba.

5 P: A jedinica vojne policije?

6 O: Četa vojne policije, kao i što ova šema prikazuje, bila je vezana...
7 odnosno, u ovoj šemi se vidi da je vezana za organ bezbednosti. Međutim, ja sam
8 svojom naredbom o reorganizaciji brigade četu policije odredio kao prištapsku
9 jedinicu i ona je bila direktno potčinjena načelniku štaba, ali je i bila u vezi
10 sa načelnikom bezbednosti, i njih dvojica su najčešće izdavali zadatke ovoj
11 jedinici. I ja sam preko jednog i drugog dobijô informacije o stanju u ovoj
12 jedinici.

13 P: Budući da ste spomenuli to, pogledajmo dokazni predmet 7D806. To je
14 naređenje o reorganizaciji od 21.03.1994.

15 Gospodine Pandureviću, ovo je dokument od nekoliko stranica, možda će
16 biti brže ako Vam damo jedan primjerak na papiru tako da ga možete pročitati i
17 prije nas.

18 Je li to zapravo naređenje za preformiranje o kojem ste govorili?

19 O: Da, jeste.

20 P: Ukratko rečeno, kažite nam što ste Vi nastojali postići ovim
21 naređenjem iz marta 1994.

22 O: Ja sam nastojao postići nešto slično onome što u onom naređenju od
23 septembra 1995. godine komanda korpusa mene upozorava, a to je da svedem brigadu
24 na što manji broj organizacionih jedinica. Jer komanda brigade s... a... sa svojom

25

26

27

28

29

30

1 veličinom i stručnošću teško je mogla da opsluži veliki broj jedinica koje su
2 bile na vezi sa brigadom. Tako da sam ja pokušao smanjiti broj bataljona i
3 smanjiti broj direktnih veza koje idu prema meni, jer u tom slučaju dolazi do
4 zagušenja kanala informisanja i komandovanja, te sam u tom smislu naredio da
5 brigada bude formirana po sledećem: komanda sa prištapskim jedinicama. Šta to
6 znači "prištapske jedinice" i koje su? To su jedinice koje su neposredno vezane
7 za štab ili za nekog od pomoćnika komadanta, pa tu imamo: komandu stana,
8 izviđački vod, četvu veze, četvu vojne policije i inženjerijsku četvu. Znači, ovo
9 su jedinice koje nisu bile pod neposrednom mojom komandom, nego sam sa njima
10 komandovao preko načelnika štaba i svojih pomoćnika.

11 P: A u praksi, ako bi Vaš načelnik štaba ili načelnik bezbjednosti htio
12 upotrijebiti vojnu policiju, dakle, nekoliko vojnih policajaca, da li bi Vas
13 trebalo s tim u vezi konzultirati?

14 O: S obzirom da svaka od ovih prištapskih jedinica ima jasno definisane
15 zadatke i nadležnosti, i da su ti zadaci manje-više ponavljajući, odnosno
16 izvršavaju se skoro u sličnom obimu i na sličan način svakim danom, u takvoj
17 situaciji nije uopšte potrebna konsultacija sa mnom, nego su ti ljudi koji su
18 ovlašteni od s... moje strane u mogućnosti da direktno upotrebljavaju te jedinice.

19 Kada je reč o policiji, u slučaju kontraobaveštajnog rada i potrebe da
20 se u tom kontraobaveštajnom radu angažuje neki deo policije ili neko sredstvo,
21 ja o tome sigurno ne bi' bio obavešten. Međutim, ako bi trebalo upotrebiti četvu
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 policije na nekom posebnom zadatku, kao celinu ili vod iz te čete, u svakom
2 slučaju da bi od mene ili onoga ko me zastupa traženo odobrenje za takvu vrstu
3 zadatka.

4 P: Kada ste spomenuli opremu, jeste li govorili o opremi unutar jedinice
5 vojne policije ili, pak, neke druge jedinice?

6 O: Govorio sam o opremi vojne policije. Ne misli se tu na neka velika
7 tehnička sredstva, nego ono što je bilo pre svega u službi dela policije koja se
8 bavila suzbijanjem kriminaliteta ili ono što je bilo potrebno za obavljanje
9 poslova iz domena kontraobaveštajnog rada.

10 P: Hvala. A inženjerijska jedinica?

11 O: Inženjerijska jedinica je imala svakodnevnne zadatke skoro iste, a to
12 je bilo: zaprečavanje ispred linija odbrane, odnosno izrada minskih polja;
13 servisiranje tih minskih polja; izrada i održavanje puteva, mostova; seča drva,
14 i sl. Svaki bataljon bi preko operativnog dežurnog izrazio potrebu za
15 angažovanjem nekoga od dela jedinica inženjerijske čete i, ako bi se to radilo o
16 tim uobičajenim zadacima, onda bi načelnik inženjerije zajedno sa komandrom
17 inženjerijske čete obavljao takve poslove.

18 P: A da li je to moglo da se izvede bez Vašeg ovlašćenja ili bez
19 traženja Vašeg odobrenja?

20 O: Načelnik inženjerije i načelnik štaba su imali to moje generalno
21 odobrenje da oni na takav način upotrebljavaju te jedinice.

22 P: Hvala. Znamo da mnogi različiti organi brigade imaju odgovarajuće
23 organe u okviru viših komandnih jedinica; da li je to tačno?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: I sada bih voleo da pogledamo nešto o čemu smo već govorili, a reč je
3 o dokumentu P699, u tački 7, odnosno to je na stranici 15 na B/H/S-u i stranici
4 14 na engleskom jeziku. Dakle, treba pogledati drugi stav člana 7.

5 /nedostaje simultani prevod/
6
7
8
9
10
11
12

13 U praktičnom smislu, na koji način su organi brigade funkcionisali
14 zajedno sa njihovim odgovarajućim organima na višem organizacionom nivou?

15 O: Ovde se radi o tzv. štabnim odnosima, što je nešto što je poznato
16 svim savremenim vojskama. Onaj ko je prvi uveo štabni metod rada u svoje komande
17 on je imô u borbi i najviše uspeha. Taj štabni odnos podrazumeva da se u okviru
18 jedne komande, odnosno štaba, vrše odgovarajuće procene, podnose predlozi i
19 donose odluke, razmatrajući različitu grupu pitanja i problema kako bi lice koje
20 je odgovorno za konačno donošenje odluke - a to je komadant ili načelnik neke
21 institucije - mogli doneti adekvatnu odluku. Jedn... oni koji predlažu i podnose
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 predloge prema onome koji donosi odluku moraju postupati obavezujuće na svakom
2 nivou organizovanja. Na nivou brigade se javlja štab; na nivou divizije takođe
3 štab; na nivou korpusa takođe štab - i oni su u suštini identični. Možda se
4 razlikuju po broju izvršilaca i ljudi koji u njima rade, ali su organizacioni
5 delovi skoro identični.

6 I između tih organizacionih delova štaba, niže komande i organizacionih
7 delova štaba više komande postoje tzv. funkcionalni odnosi koji se formiraju na
8 bazi identičnog delokruga rada. Tako da pomoćnik za pozadinu više komande, na
9 osnovu odluke komadanta njegovog, ima pravo komunikacije sa organom za pozadinu
10 niže komande ili neki drugi organ štaba više komande. Neki organ roda,
11 artiljerije ili veze se nalazi u funkcionalnom odnosu prema organu roda veze ili
12 inženjerije niže komande. Međutim, taj funkcionalni odnos postaje obavezujući za
13 organe štaba niže komande, što znači da organ za pozadinu niže komande je u
14 obavezi izvršavanja zahteva organa za pozadinu više komande u cilju realizacije
15 odluke komadanta više komande, tako da koma... da ti odnosi ne moraju da idu preko
16 komadanta niže komande.

17 P: Da li možete da nam date primer tog odnosa na operativnom nivou?

18 O: Operativni nivo je komanda korpusa i ona ima štab, kao što ima i
19 brigada štab. I taj štab komande korpusa kao operativne komande je skoro
20 identičan štabu brigade, pogotovu pešadijske i motorizovane brigade. Tako da
21 organi štaba ili komande Drinskog korpusa mogu da vrše komunikaciju i od... i

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rešavaju određene zadatke sa odgovarajućim organima štaba ili komande Zvorničke
2 brigade.

3 P: Da li možete da nam date konkretan primer?

4 O: Pa, možda je najlakše to objasniti na primeru rada pozadinskih
5 organa. S obzirom da mi nismo imali pouzdane i konstantne izvore snadbevanja
6 /sic/ pa smo se snalazili na odgovarajuće načine. Tako da je... da su pozadinski
7 organi Zvorničke brigade vrlo često komunicirali sa pozadinskim organima
8 Drinskog korpusa, pa čak i Glavnog štaba, i rešavali su određene probleme koje
9 su imali a da te veze nisu išle preko mene.

10 P: Hvala. Želeo bih da ukratko se pozabavimo jednim posebnim organom u
11 okviru brigade, reč je organu bezbednosti. Pogledali smo šemu, načelnik
12 bezbednosti u okviru brigade je Vama bio direktno podređen; je li to tačno?

13 O: Jeste, svakako tačno.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Sada da pogledamo 7D717, član 11. To je
15 stranica 5 u oba dokumenta. Ovo je, dakle, ovlašćenje komandanta brigade:

16 "Komandant odgovara za celokupno stanje brigade/puka, za pravilan i
17 zakonit rad organa i za kvalitetno, pravovremeno obavljanje poslova iz
18 nadležnosti organa komande. Jedinicama brigade/puka komandant rukovodi
19 neposredno i preko načelnika štaba, svojih pomoćnika i organa za rodove."
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 "On rukovodi službom bezbednosti i personalnim poslovima u granicama
2 nadležnosti koje su mu date posebnim propisima."

3 Koji su to posebni propisi na koje se ovo poziva i koji spadaju u Vaše
4 nadležnosti, kada je u pitanju ta služba bezbednosti?

5 O: Ono što je svakako značajno za jednu organizaciju ili jedan sistem
6 kao što je vojska, a to je da njeni unutrašnji akti kojima se reguliše njen
7 način funkcionisanja i rada budu međusobno usklađeni, da ne protivreče jedan
8 drugom. Međutim, to nije uvek lako postići.

9 U komunističkom sistemu to je sve proisticalo iz jednog jedinstvenog
10 koncepta, a to je sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, sa
11 vodećom ulogom Saveza komunista. Tako da su neke službe u okviru toga sistema
12 imale, pod znacima navoda, "privilegovan" položaj.

13 Ovde, u tački 5 ovoga pravilnika o nadležnosti komande brigade, kaže se
14 da komadant rukovodi službom bezbednosti i personalnim poslovima u granicama
15 nadležnosti koje su mu date posebnim propisima. To se misli na propise kojima se
16 reguliše rad organa bezbednosti i neka pitanja iz domena personalnih poslova.

17 P: Hvala. Koja su bila ograničenja kada su u pitanju Vaše nadležnosti u
18 vezi sa tim organima bezbednosti ili tim službama bezbednosti?

19 O: Ta ograničenja su bila regulisana pravilom službe bezbednosti i
20 instrukcijom koji... o rukovođenju organima bezbednosti koje je izdao Glavni štab.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Hvala. Vratilićemo se na to nešto kasnije, ali ova pravila, kao i
2 veliki broj drugih koje smo prethodno pregledali - reč je o pravilima JNA - koja
3 je bila uloga i funkcija službi bezbednosti u Vojsci Republike Srpske? Da li je
4 to bilo slično ulozi u okviru JNA?

5 O: Pa, s obzirom da se služba bezbednosti u Vojsci Republike Srpske
6 oslanjala najvećim delom na pravilo službe bezbednosti koje je koristila
7 Jugoslovenska narodna armija, odnosno Oružane snage SFRJ, ona se najvećim delom
8 bavila sličnim ili istim poslovima. Međutim, imala je i neke dodatne otežavajuće
9 okolnosti i obaveze, a to je pre svega ratna situacija, to je pre svega
10 prisustvo velikog broja međunarodnih organizacija različitoga karaktera koje su
11 uvek mogle da se bave i nekim obaveštajnim radom. Tu su i određeni problemi koji
12 /?su/ se javljali zbog česte komunikacije tajnim kanalima između različitih lica
13 sa jedne i druge linije fronta, tako da je njihov delokrug rada bio vrlo složen.

14 P: Hvala. Sada ćemo pogledati P2741, odnosno instrukcije, uputstva o
15 kojima ste govorili.

16 Postoji nešto što nema veze sa detaljima ovog dokumenta. Da li ste Vi
17 uopšte lično izdali taj dokument, da li ste ga Vi sastavili?

18 O: Ne. Nisam ga ja sastavio.

19 P: Ne. To nije bilo pitanje. Zašto je ta instrukcija uopšte izdata?

20 O: Pa, zašto je izdata - to najbolje zna njen autor. A po mom shvatanju,
21 ona je izdata kao jedno dodatno pojašnjenje primene pravila službe bezbednosti u

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vojsci Republike Srpske i kao rezultat uočenih slabosti u funkcionisanju tih
2 organa i njihovog odnosa sa ostalim organima u komandama na svim nivoima, kako
3 to ovde i stoji.

4 Ja kol'ko sam poznao organizacijsko-formacijsku strukturu obaveštajno-
5 bezbednosnog sektora Glavnog štaba, mislim da se i u knjizi formacije on naziva
6 obaveštajno-bezbednosni sektor, a ovde je dana instrukcija za rukovođenje i
7 komandovanje bezbedonosno-obaveštajnim organima, znači stavljeni su bezbedonosni
8 organi u prvi plan.

9 I još da kažem da je sektor u Glavnom štabu, obaveštajno-bezbednosni,
10 bio jedan specifikum u odnosu na organizaciju ove dve službe u Jugoslovenskoj
11 narodnoj armiji. Obaveštajna uprava u Jugoslovenskoj narodnoj armiji bila je u
12 okviru Generalštaba i bila je potčinjena načelniku Generalštaba, znači potpuno
13 odvojena služba, i njeno pravilo je izdô savezni sekretar za narodnu odbranu. A
14 Služba bezbednosti bila je u Ministarstvu odbrane i načelnik Uprave bezbednosti
15 bio je pomoćnik ministra odbrane, i njeno pravilo, pravilo Službe bezbednosti,
16 izdalo je Predsedništvo SFRJ. A u VRS, ove su dve službe bile objedinjene u
17 jedan sektor i bile su potčinjene direktno komadantu Glavnog štaba.

18 P: Hvala.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Da li možemo da zamolimo generala da
2 ide malo sporije zato što je jako teško osobi koja piše zapisnik?

3 G. HAYNES: [simultani prevod] Da. To je dobra napomena.

4 P: Generale, da li možete da govorite malo sporije zato što možemo da
5 izgubimo neke delove u prevodu.

6 E sada, da se vratimo na prvi stav ove instrukcije. Najpre bih želeo da
7 vidim da li možete da nam kažete da li ste Vi taj dokument dobili u ovom obliku
8 ili Vam je on dostavljen u drugačijem obliku?

9 O: Prvo, izvinjavam se svima zbog brzog izlaganja, držaću se
10 instrukcija.

11 Ova instrukcija o rukovođenju i komandovanju bezbedonosno-obaveštajnim
12 organima sačinjena u Glavnom štabu sigurno je prvo došla u Drinski korpus. Ja
13 znam da sam dobio instrukciju sa ovakvim sadržajem. Da li sam prvo dobio
14 instrukciju od Glavnog štaba ili instrukciju iz Drinskog korpusa, ali je njihov
15 sadržaj identičan, osim u jednom malom delu, tako da sam upoznat sa sadržajem.
16 Ali da li prvo iz Glavnog štaba ili iz Drinskog korpusa - nisam siguran.

17 P: Pokušali bismo da razjasnimo. Predlažem da pogledamo dokument 7D890.
18 Reč je o dokumentu komande Drinskog korpusa koji je poslat 26. novembra 1994.
19 godine. I ako dođemo do poslednje stranice ovog dokumenta, možete da vidite da
20 ga je potpisao neko ko se zove Mile Tomić. Ko je on?

21 O: Mislim da je tada Mile Tomić bio načelnik bezbednosti u Drinskom
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 korpusu. A, koliko vidim ovaj rukopis olovkom, da to ne piše "Tomić" nego
2 "Petrović". Neko je drugi potpisô u njegovo ime.

3 P: Da li možemo sada da se vratimo na prvu stranicu ovog dokumenta?
4 Vidimo da u engleskoj verziji uvod je drugačiji, različit u odnosu na original.

5 A drugom stavu piše, dakle, da će potrebno obavještenje i eventualne
6 nejasnoće otkloniti načelnici bezbednosti obaveštajnih odeljenja komandi
7 korpusa.

8 Znači, postoji nešto što je različito. A kada ste Vi rekli da postoji
9 neka razlika, da li ste o tome razmišljali?

10 O: Da. Mislilo sam na ovo, gde je organ bezbednosti Drinskog korpusa dao
11 ovu napomenu da će eventualne nejasnoće i objašnjenja u vezi primene ove
12 instrukcije davati organ bezbednosti Drinskog korpusa.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li je ovo dobar trenutak?

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Jeste, dobar je trenutak.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Predlažem da napravimo pauzu od 25
16 minuta.

17 ... Početak pauze u 12.09h

18 ... Sjednica nastavljena u 12.43h

19 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Možete sestiti.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes, izvinjavamo se zbog
21 ovog zakašnjenja, izgleda da imamo mali problem.

22 G. HAYNES: [simultani prevod] Ne, nema potrebe da se izvinjavate.

23 Pre nego što ponovo se vratimo na ono o čemu smo razgovarali pre pauze,
24
25
26
27
28
29
30

1 želeo bih da se vratim na neke delove transkripcije ili prevoda. Mislim da je
2 više reč o greškama u transkripciji i mislim da bi to trebalo sada da rešimo,
3 pre nego što krenemo dalje.

4 Prva greška, strana 13, red 17 već su učinjene izmene. Reč je o odgovoru
5 na pitanje sudije Kwona. Gospodin Pandurević je rekao, kako piše u zapisniku, da
6 je "general Živanović bio nadređen svim komandantima korpusa". Ali on je bio,
7 ustvari, nadređeni svim komandantima brigade. Bolje bi bilo da postavim dodatno
8 pitanje.

9 P: Gospodine Pandureviću, kada ste odgovorili na pitanje sudije Kwona u
10 vezi sa vašom mogućnošću i sposobnošću da se uplićete u odluke generala
11 Živanovića, da li ste rekli da je general Živanović bio nadređen svim
12 komandantima korpusa ili ste nam rekli nešto drugo?

13 O: Rekao sam da je general Živanović bio komadant Drinskog korpusa i
14 nadređen komandantima brigada koje su bile u sastavu Drinskog korpusa.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. A druga greška na koju mi je
16 gospođa Fauveau skrenula pažnju, reč je o stranici 16, red 16. I ovde ćemo
17 pokušati da razjasnimo tako što ćemo postaviti pitanje, umesto da tvrdimo šta je
18 bilo tu tačno ili ne. Kada je u pitanju izraz "načelnik štaba ili neki od
19 zamenika komandanta", u odgovoru koji ste Vi dali na pitanje koje Vam je
20 postavljeno kada je u pitanju inžinjerska jedinica Zvorničke brigade, general je

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 rekao da je načelnik štaba i neki od pomoćnika komandanta zato što nije bilo
2 zamenikâ komandanta već više pomoćnika komandanta.

3 P: Da li ste Vi danas, generale, u nekom trenutku govorili o pomoćnicima
4 komandanta u okviru Zvorničke brigade ili ste govorili o zamenicima?

5 O: Ovo pitanje mi nije sasvim u kontekstu, ali sigurno nisam govorio o
6 zamenicima komadanta. Komadant je imô pomoćnike i jednog zamenika, a to je
7 načelnik štaba.

8 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. I još nekoliko grešaka na stranici
9 5, gde se govori o dokaznom predmetu P1011 /?P0111/.

10 PREVODITELJICA: Znači, umesto P011 /sic/ treba stoji P1011, ispravka
11 prevodioca.

12 G. HAYNES: [simultani prevod] I na kraju, na stranici 19, red 12,
13 inžinjerijska jedinica - gospodin Pandurević je često imao zadatak da postavlja
14 minska polja, a ne Vaša polja.

15 P: /prevod engleskog transkripta: "Da li je inžinjerijska jedinica
16 postavljala minska polja?"/

17 O: Minska polja, a ne moja vlastita polja. Ja nisam imao polja.

18 P: Idemo dalje.

19 Pre pauze, mi smo zajedno razmatrali jedan dokument koji Vam je preneo
20 komandant korpusa...

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pošto sada ispravljamo greške u
22 transkriptu, gospodine Haynes i gospodine McCloskey, stranica 29, red 3 nije reč
23 o gospodinu Thayeru nego o gospodinu Haynesu.

24 G. HAYNES: [simultani prevod] Ne znam ko bi više trebao da bude
25 počašćen.

26 P: Vi ste, dakle, pregledali instrukciju koju ste dobili od komandanta

27

28

29

30

1 korpusa. Da bi sve bilo jasno, krajem 1994. godine, da li je tačno da ste Vi
2 dobili dva dokumenta kao komandant Zvorničke brigade ili ste dobili samo jedan
3 od ta dva dokumenta?

4 O: Ja sam već, koliko se sećam, rekao da sam siguran sa sadržajem ovih
5 dokumenata da sam se upoznao negde u novembru mesecu - sećam se, bilo je snega.
6 Koji je prvi dokumenat stigao do Zvorničke brigade nisam siguran, ali s... obadva...
7 oba dokumenta su mi poznata. I dokumenat Drinskog korpusa nije od komadanta
8 korpusa, nego od Odeljenja za obaveštajno-bezbednosne poslove. I u potpisu je
9 pukovnik Tomić.

10 P: Ne želim da se duže zadržavam na ovom pitanju, gospodine Pandureviću,
11 ali bih Vas pozvao da pogledamo stav 1 izveštaja. Kada se izdaje nekakva uredba,
12 na koji način treba da budu vođene aktivnosti? A pitanje koje želim da Vam
13 postavim je sledeće: kako se utvrđivalo koji su to posebni zadaci koji idu pod
14 odgovarajućim naslovom?

15 O: Pa, nisam siguran da u potpunosti dobro razumem pitanje. Jer vrlo mi
16 je sitno u paragrafu 1 na ekranu, pa bih molio da se malo uveća da bi' mogao
17 pročitati lakše.

18 P: Možda bi bilo bolje da pređemo na dokument P2741, gde je sve čitkije,
19 tako da ne moramo da pregledamo različite stranice. Predlažem da pređemo na
20 dokument 2741; P2741, reč je o tom dokumentu.

21 O: Je li mogu?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Kada pogledamo tačku 1 ove instrukcije, ona govori o delokrugu rada
2 bezbedonosno-obaveštajnih organa VRS. Ona je sama po sebi dosta konfuzna i
3 kontradiktorna. Ovde su u jedan organ stavljene potpuno dve različite službe, i
4 to je služba bezbednosti i obaveštajna služba. I nijedno pravilo obaveštajne
5 službe ne predviđa koji procent rada otpada na koje oblasti u okviru njihovog
6 delokruga rada. Spojena su dva pravila u jedan paragraf. Ovo je trebalo samo da
7 glasi "Instrukcija za rukovođenje organima bezbednosti", jer kompletan sadržaj
8 instrukcije uglavnom se odnosi na organe bezbednosti.

9   P: Da pogledamo sada ne prvi stav, nego stav koji ima broj 1, gde je
10 rečeno da u delokrugu rada bezbednosno-obaveštajnih organa spadaju obaveštajni i
11 kontraobaveštajni zadaci koji zavisno od situacije čine oko 80% njihovog ukupnog
12 angažovanja. Da li je reč o nekoj promeni u odnosu na situaciju kada su te
13 instrukcije i izdate?

14   O: Kol'ko se ja sećam da se je radilo u ranijim pravilima da je dve
15 trećine rada organa bezbednosti bio kontraobaveštajni rad. Moguće da grešim, ali
16 je ovde rečeno *explicite* da je to 80% njihovog ukupnog rada, što znači da 20%
17 ukupnog njihovog radnog angažovanja otpada na poslove bezbednosti, vojno-
18 policijske poslove i komandno-štabne poslove.

19   P: Da se vratim na pitanje koje sam Vam postavio na početku. Da li se
20 svakodnevno utvrđivao određen zadatak koji je bio određen obaveštajnoj i
21 kontraobaveštajnoj službi? Da li ste Vi određivali, dakle, kojoj kategoriji je
22 pripadao jedan ili drugi zadatak?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ja sam znao razliku između kontraobaveštajnih poslova i druge vrste
2 poslova organa bezbednosti. Nisam poznavao metode ra... kontraobaveštajnog rada.
3 Nisam upoznavan sa sadržajem toga rada i nisam znao kada moj pomoćnik za
4 bezbednost se bavi kontraobaveštajnim poslom. Ono što sam ja zahtevao od komande
5 korpusa - al' nisam nikad uspeo da dobijem - jeste da mene komadant korpusa
6 obavesti da će moj pomoćnik za bezbednost biti angažovan na posebnim poslovima
7 na osnovu načelnika bezbednosti korpusa i da mene njihov sadržaj rada ne
8 interesuje. Međutim, ja to nisam uspio dobiti od strane komandanta korpusa. Tako
9 da ne znam koji su to bili kontraobavještajni poslovi.

10 P: Da li se sećate u kom trenutku ste Vi postavili taj zahtev komandantu
11 korpusa?

12 O: Pa, trajalo je prilično vremena. Jer ja sam kao komadant brigade bio
13 odgovoran za ukupno stanje borbene gotovosti, a to podrazumeva: za stanje
14 rukovođenja i komandovanja; za obučenost i uvežbanost brigade; za moral; za
15 bezbednost; i za logistiku. U tom smislu sam trebao da imam potpuno određene
16 ruke da preko odgovarajućih mehanizama i utičem na to. Međutim, u poslovima
17 bezbednosti nisam mogao imati potpun uvid i problemi koji su se javili između
18 komadanta Zvorničke brigade i pomoćnika za bezbednost - namerno neću da kažem
19 između mene i Drage Nikolića jer se nije radilo o ličnim odnosima - ja bi' na
20 isti način postupio da je bio bilo ko drugi na mestu Draga Nikolića. Međutim,

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 shvatio sam da u tim svojim nastojanjima ne mogu istrajati do kraja.

2 P: Da li ste mogli da ga pitate koji su bili njegovi zadaci, i to
3 svakodnevno?

4 O: Ja moram reći da je Drago Nikolić disciplinovan oficir, da se on
5 ophodio kulturno i u skladu sa pravilima službe prema komadantu, da je bio
6 prisutan na tim sastancima i referisanjima komande, i da ja njega nisam pitao ni
7 ulazio u sadržaj njegovih kontraobavještajnih zadataka. Ako mi je rekao da ide
8 na te zadatke, ja sam morao da mu verujem na reč. To nisam mogô proverit'.

9 P: Hvala. Sada predlažem da brzo pogledamo neke druge aspekte
10 instrukcija.

11 Ja bih želeo da čujem Vaše tumačenje i da Vam postavim sledeće pitanje:
12 da li Vam se desilo u bilo kom trenutku da tražite od načelnika bezbednosti
13 korpusa bilo kakvo objašnjenje ili razjašnjenje, neka tumačenja odredbi ove
14 instrukcije?

15 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Samo da razjasnimo. Stavili smo
16 "načelnici" u množini.

17 G. HAYNES: [simultani prevod] Jeste, u množini, zato što sam ja napravio
18 lapsus.

19 P: Da li Vam se desilo da Vam se razjasni instrukcija na osnovu primerka
20 koji je korpus stavio Vama na raspolaganje?

21 O: Ja nisam od ovog gospodina pukovnika Tomića tražio objašnjenje te
22 instrukcije. Ja mislim da se on vrlo kratko zadržô na toj dužnosti. Ja sam to
23 jedino mogô da tražim od komadanta korpusa, a da on preko svog pomoćnika za
24 bezbednost dobije to odgovarajuće tumačenje. Ja sam samo imao informaciju, kada

25

26

27

28

29

30

1 se pisala ova instrukcija, da je autor instrukcije imao u vidu komadanta
2 Zvorničke brigade i komadanta Rogatičke brigade iz Drinskog korpusa kao
3 komadante koji onemogućavaju rad, efikasan rad organima bezbednosti. I nisam
4 dalje otvarao nove frontove, ostalo je na tome.

5 P: Dobro. Sada da pređemo na stav broj 2, gde piše:

6 "Bezbednosno-obaveštajnim organima neposredno komanduju komandanti
7 jedinice i ustanove u čijem se sastavu nalaze, s tim da sa njima... u stručnom
8 pogledu oni se /?njima/ centralizovano rukovode bezbedonosno-obaveštajni organi
9 pretpostavljene komande."

10 Šta to znači konkretno?

11 O: Pa, bezbedonosno-obaveštajni organi, odnosno bezbedno-obaveštajni
12 sektor u Glavnom štabu je bio u punoj meri potčinjen komadantu Glavnog štaba, i
13 tu je bila izvršena potpuna centralizacija i jedne i druge službe u okviru
14 jednog sektora. I komadant Glavnog štaba je preko svog pomoćnika, generala
15 Tolimira, mogao uspešno kontrolisati rad ovih službi i davati im zadatke. Na
16 nižim nivoima, u pešadijskim brigadama, ove funkcije su bile razdvojene.
17 Pomoćnik za obaveštajne poslove je bio u štabu i bio je potčinjen načelniku
18 štaba. Prema tome, ova prva rečenica, da su bezbednosno-obaveštajni organi
19 neposredno potčinjeni komadantu, tačna je samo za organe bezbednosti, a ne i za
20 obaveštajne u brigadi. Ja sam već rekao da je Drago Nikolić, kao pomoćnik za

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bezbednost, bio meni potčinjen, i to je tačno. Ali u kom obimu, ako su njegovi
2 poslovi 80% kontraobaveštajni poslovi u koje komadant nema i ne treba da ima
3 uvid? Ja sam i prihvatio da sam svom pomoćniku za bezbednost nadređen 20% i da
4 mu 20% mogu komandovat'. I to sam i radio.

5 P: Hvala. Jedan stav je izazvao nekoliko rasprava. Reč je o drugom delu
6 stava 2:

7 "Pored toga, svi pripadnici ovih organa i službi imaju zakonska
8 ovlašćenja u postupanju i radu na zadacima iz svog delokruga rada adekvatna
9 ovlašćenjima pripadnika MUP-a Republike Srpske, Resor Državne bezbednosti."

10 Šta sve ovo znači?

11 O: Ja nisam znao precizno delokrug rada organa MUP-a, odnosno Državne
12 bezbednosti, ali sam iz iskustva iz JNA znao da organi bezbednosti imaju takve
13 vrste zadataka. Ali obaveštajni organi nikako. Obaveštajni organi su u komandi,
14 odnosno u štabu, i oni ne mogu imati ovlašćenja organa Državne bezbednosti.

15 P: Koliko ste Vi bili upoznati sa tim, da li je bilo nešto što je
16 sadržavalo neka dodatna ovlašćenja ili je to bila samo potvrda njihovih
17 ovlašćenja?

18 O: Ja znam da u pravilu službe bezbednosti piše da imaju ovlašćenja
19 organa Državne bezbednosti. A šta sve spada u domen tih ovlašćenja - ja ne bih

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 mogao precizno reći.

2 P: Da pogledamo sada stranu 4... Izvinjavam se, paragraf 4 na strani 2.

3 Ono što me interesuje je drugi deo ovog paragrafa:

4 "Svi telegrami i pošta pripadnika bezbednosno-obaveštajnih organa
5 uručuju se isključivo njima na ruke i nijedan drugi organ komande, zaključno sa
6 komandantom, nema pravo uvida u njihov sadržaj."

7 Da li je bio takav slučaj i ranije?

8 O: Verovatno da jeste, ja tu poštu nisam primao. Verovatno je bio isti
9 način i ranije. Međutim, kad je reč o njihovim izveštajima, ja sam, opet
10 polazeći od moje odgovornosti kao komadanta brigade, zahtevao da se u redovnom
11 borbenom izveštaju pod tačkom "stanje bezbednosti" napiše ono što je u domenu
12 rada organa bezbednosti. I mi možemo videti u redovnim borbenim izveštajima da
13 su te tačke vrlo šturo napisane, da su ih pisali operativni dežurni. Pa sam ja u
14 tom smislu želeo da svi organi komande sve što imaju za korpus stave u redovni
15 borbeni izveštaj koji ću potpisati ja i odgovarati za njegov sadržaj. Mislim da
16 je tu nastô spor između organa bezbednosti i mene.

17 P: Paragraf 7 na stranici 3, molim Vas:

18 "Kontrolu stručnosti, zakonitosti i pravilnosti u radu bezbednosno-
19 obaveštajnih organa vrše isključivo pretpostavljeni organi za bezbednosno-

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 obaveštajne poslove, osim onog dela njihovog angažovanja koji se odnosi na
2 komandno-štabne poslove."

3 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Izvinjavam se što prekidam. Nije mi
4 sasvim jasna prethodna rečenica. /prevod engleskog transkripta: "Nešto je dovelo
5 do zaključka između organa bezbednosti i mene."/

6 PREVODILAC: Prevodilac kaže da nije u pitanju nejasnoća već nešto što
7 nije... reč je o sukobu, a ne o /prevod engleskog transkripta: "zaključku"/.

8 G. HAYNES: /nedostaje simultani prevod/

9 SUDIJA AGIUS: /nedostaje simultani prevod/

10 G. HAYNES: [simultani prevod]

11 P: Kažite nam, molim Vas, koji je zadatak komande i štaba, odnosno kakvi
12 su to komandno-štabni poslovi.

13 O: Pa, kao i svi organi komande i štaba, pomoćnik za bezbednost, odnosno
14 načelnik ob... službe bezbednosti je obavezan i dužan da učestvuje u radu komande,
15 odnosno štaba prilikom donošenja odluke. I da on sa svoje stručne strane
16 formuliše tačku zapovesti koju će potpisati komadant. To je jedan od sadržaja
17 tih komandno-štabnih poslova. U tu vrstu poslova neko može i da svrsta i vojno-
18 policijske poslove i zadatke i one klasične zadatke bezbednosti. Međutim, ovi
19 komandno-štabni poslovi, po mom viđenju, su angažovanje organa bezbednosti u
20 okviru štaba u procesu donošenja odluke komadanta.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A taj paragraf u cjelini, što to zapravo znači? Što znači "kontrolu
2 stručnosti", i tako dalje, "vrše isključivo prvopretpostavljeni organi za
3 bezbjednosno-obavještajne poslove"?

4 O: Pa, znači u domenu poslova koji predstavljaju 80% angažovanja organa
5 bezbednosti, kontrolu njihove stručnosti, zakonis...tosti i pravilnosti u radu
6 ocenjuje i kontroliše organ bezbednosti više komande. Zbog toga i u službenoj
7 oceni koja se daje za organa bezbednosti postoji rubrika da li se organ
8 bezbednosti više komande slaže sa tom ocenom ili ne - daje mišljenje svoje.

9 P: Hvala. Dobro, s time možemo završiti, ustvari stvarno smo završili s
10 tim dijelom ispitivanja i Vašega iskaza koji obuhvaća Vas, Vašega zamjenika,
11 dakle zamjenika komandanta, podređenost Vaših jedinica, njihov odnos s
12 pretpostavljenom komandom, te organ sigurnosti. Sada bismo se vratiti na
13 povijesni pregled gdje smo se bili zaustavili kada smo došli do onoga trenutka
14 kada ste došli u Zvornik. No, zapravo, vratićemo se još malo više unatrag.
15 Počecemo tako što ćemo pogledati dokazni predmet P29, to je direktiva broj 4.

16 Kada ste po prvi put, dakle uopće u životu, vidjeli direktivu broj 4?

17 O: Video sam je prvi put u pritvorskoj jedinici, kada sam je dobio u
18 sklopu materijala CDS-a /fon./.

19 G. HAYNES: [simultani prevod] Pokušaćemo vrlo brzo to pogledati. Sada
20 ćemo jednostavno preći na dokument P3029, to je naređenje Drinskoga korpusa od
21 24.11.1992.

22 P: Vi ste nam već kazali da ste komandant Zvorničke brigade postali 18.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 novembra 1992. Ovaj dokument je dostavljen osobno komandantu Zvorničke brigade.
2 Jeste li ga Vi dobili?

3 O: Izvinjavam se. U transkriptu stoji "novembar". 18. decembra 1992.
4 godine sam ja postao komadant Zvorničke brigade.

5 P: U pravu ste. Ne znam jesam li ja pogrešno kazao ili je netko drugi
6 pogriješio. No ovaj dokument od 24. novembra, je li on Vama dostavljen?

7 O: Ne. Ovaj dokumenat meni nije dostavljen.

8 P: Kada ste došli u komandu Zvorničke brigade, da li Vas je iko upozorio
9 na njega?

10 O: Ja verujem da ovaj komadant... da /?je/ ovaj dokument bio u arhivi
11 Zvorničke brigade, ali meni ga niko lično nije pokazao.

12 P: Vratili bismo se malo nazad u Vašem prikazu događaja, i to na ono
13 vrijeme kada ste bili u Višegradu - to ste nam kazali da je bilo od juna do
14 decembra 1992. godine. Možete li nam kazati nešto o tome kakva je bila opća
15 situacija na terenu u dolini rijeke Drine u to vrijeme?

16 O: Vrlo radu ću to da obrazložim, al' neću moći u kratkim crtama,
17 izvinjavam se.

18 Ja sam imao priliku da steknem uvid u taktički i operativni položaj
19 jedinica Vojske Republike Srpske skoro u celom slivu reke Drine, kao i sa
20 položajem stanovništva i srpskih naselja na istom prostoru. Kada kažem "sliv
21 reke Drine", mislim na prostor gornjeg Podrinja, i to opštine Čajniče, Goražde,
22 Rudo, Višegrad i Rogatica, zatim srednje Podrinje - prostor od Skelana do

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Bratunca, i donje Podrinje - prostor od Zvornika prema Bijeljini. Situacija na
2 tom prostoru, posebno gornjem i srednjem Podrinju u prvoj... u drugoj polovini
3 1992. godine bila je vrlo nepovoljna po srpske snage. Srpsko stanovništvo sa
4 prostora opštine Goražde bilo je prognano kompletno sa leve obale reke Drine.
5 Jednim delom su držali naselja na desnoj obali Drine, prema Čajniču. Višegrad je
6 bio potpuno odsečen i u okruženju, bez komunikacije prema romanijskom platou i
7 Sarajevu.

8 U srednjem Podrinju, srpska naselja su uglavnom razorena i svedena na
9 područje grada Bratunca, i delom sela Skelani. Takođe, na području Zvornika
10 opasnost je pretila od muslimanskih snaga raspoređenih na prostoru Konjević
11 Polja, Cerske i Kamenice. Jedina komunikacija između sarajevsko-romanijskog
12 platoa i reke Drine išla je preko Han Pijeska, Vlasenice, zaobilaznim putem
13 preko Šekovića, Crnog vrha i Zvornika. Na tom prostoru koji sam pomenuo nalazilo
14 se približno između 80.000 i 90.000 stanovnika čija je... čiji je položaj bio vrlo
15 težak - ili se odbraniti na tom prostoru, ili preći preko reke Drine i otići u
16 Srbiju.

17 To je u najkraćem taktička situacija na tom prostoru.

18 P: Hvala Vam. Samo da vidimo malo kakva je ta situacija, da je sagledamo
19 kakva je bila, pogledaćemo tri ili četiri dokumenta s tim u vezi.

20 Molim najprije da se u elektroničku sudnicu učita 7D968. To je dokument
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 od 23.06.1992. Ovo je prilično dug dokument, pa će biti lakše ako se optuženome
2 dâ jedan primjerak toga dokumenta na papiru kako bi ga mogao prolistati.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kada se to učini, sada i kasnije, kada
4 bilo koji od Vas hoće pogledati neki dokument koji se daje svjedoku, molim Vas,
5 kažite mi.

6 Dok čekamo, gospodine Ostojiću, mi smo dobili dokument vašega klijenta
7 kojim se on odriče prava na ovo zasjedanje. Ali ne sjećam se da sam vidio isti
8 takav dokument koji se odnosi na njegovu jučerašnju odsutnost iz sudnice, pa bih
9 molio da mi potvrdite da Vam je on stvarno i kazao da se odriče svojega prava na
10 prisutnost.

11 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Da, gospodine predsjedavajući, on je to
12 napravio i mi ćemo se pobrinuti i pribavićemo Vam dokument.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

14 G. HAYNES: [simultani prevod]

15 P: Dokument od 23.06.1992. opisuje situaciju u nekoliko sela, te govori
16 o djelovanjima neprijatelja. Da li je to situacija koja je Vama bila poznata u
17 to vrijeme?

18 O: Ovaj dokumenat nešto detaljnije opisuje situaciju koju sam pokušao ja
19 da predstavim, vezujući se za određena konkretna naselja i područja, i ukazuje
20 na neophodnost očuvanja određenih gradova i mesta srpskih, koja su naseljena
21 srpskim stanovništvom većinskim na tom prostoru, i da se uspostavi lakša
22 komunikacija između Zvornika i sarajevsko-romanijskog prostora.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HAYNES: [simultani prevod] Još jedno naređenje Glavnoga štaba,
2 dokument 7D965 molim.

3 P: Ne treba nam previše detalja, samo se podsjetite malo na ovaj
4 dokument. To je naređenje Glavnoga štaba od 29. oktobra. Je li to dokument
5 kojega ste Vidjeli u to vrijeme, dakle u desetom mjesecu 1992?

6 O: Ja nisam vidio ovaj dokumenat u desetom mesecu 1992. godine, al'
7 vidim da je on nastao čet'ri meseca nakon onog prethodnog dokumenta i da se bavi
8 sličnim problemima koji nisu bili prevaziđeni, a bili su postavljeni zadaci u
9 prethodnom dokumentu iz juna meseca. Iz ovoga dokumenta se vidi da je i dalje
10 teška situacija na istom prostoru i da se zahteva mobilizacija celokupnog
11 stanovništva na prostoru Višegrada, Rogatice, Rudog, Čajniča, Foče, i tako
12 dalje, kako bi se uspeli odbraniti ti prostori.

13 P: Da li Vi znate za bilo kakav pokušaj da se ostvari bilo koji od
14 ciljeva temeljem ovoga naređenja?

15 O: Pa, od juna pa do decembra na ovom prostoru borbeni učinci Vojske
16 Republike Srpske su bili vrlo skromni. Moglo bi se reći da tih uspeha nije ni
17 bilo. Više su ti uspjesi izražavani kroz razne dokumente i izveštaje nego što su
18 ostvarivani na terenu.

19 P: Dobro.

20 G. HAYNES: [simultani prevod] I zadnji dokument, to je zapravo
21 muslimanski dokument, dokazni predmet 7D985.

22 P: Da li ovaj dokument zapravo govori o geografskome području te o
23 problemima o kojima ste nam govorili?

24 O: Ovo je jedan tekst iz lista 2. korpusa Armije Bosne i Hercegovine
25 koji je napi...napisan povodom jubileja jedne brigade 2. korpusa koja se zove
26 "Hajrudin Meši...Mešić", iz Teočaka, i 206. viteške zborničke brigade, i tiče se

27

28

29

30

1 uglavnom područja Zvornika. I u ovome tekstu se govori o uspjesima tih jedinica i
2 gubicima koje su pretrpele četničke snage u ljudstvu i u tehnici. Pominje se oko
3 5.000 četnika, prema grubim procenama, oštećeno oko 50 tenkova ili uništeno,
4 itd., što je po meni i u određenom smislu preterivanje.

5 P: Naravno. Ali u onome razdoblju o kojemu mi razgovaramo, naime o
6 drugoj polovini 1992., jeste li Vi u to vrijeme imali prilike, Vi osobno,
7 vidjeti učinak muslimanskih ofenziva na terenu u dolini Drine?

8 O: Ja sam te učinke mogao da vidim najvećim delom na prostoru Goražda,
9 delimično na severnim delovima opštine Višegrad, ali sam preko izveštaja vojnih
10 i preko medija znao za stradanje srpskih s... civila i vojnika na području opštine
11 Srebrenica i Bratunac.

12 P: Jeste li ikada vidjeli spaljena sela?

13 O: Nažalost, vidio sam spaljenih sela tokom rata dosta.

14 P: U tome periodu, dakle u ovome o kojem govorimo, znate li koliko je
15 srpskih sela do temelja spaljeno?

16 O: Ja nisam video sva ta sela, ali znam da je u komandi Drinskog korpusa
17 general Živanović vodio jednu preglednu kartu spaljenih i uništenih srpskih sela
18 na području opštine Bratunac i Srebrenica, gde se nalazilo i njegovo rodno selo,
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 i on je dobro poznao taj kraj i verovatno imô i neke lične i emotivne razloge
2 da se bavi time.

3 P: Mi imamo tu kartu generala Živanovića. Zamjenski list za tu
4 zemljopisnu kartu je dokazni predmet 7D940. A nama koji ne čitamo ćirilicu će se
5 pokazati naslov karte koji glasi "Spaljena srpska sela i crkve od maja 1992. do
6 januara 1993.". Mi bismo mogli, gospodine Pandureviću, sjediti ovdje i brojati
7 ta sela. Ali već smo to učinili; obilježeno je 146 sela na toj karti koja su
8 označena kao razorena. Da li se Vama to čini točnim?

9 O: Na ovoj karti koju vidim iza mojih leđa, na panou, jeste upravo ta
10 karta koju sam ja vidio u komandi Drinskog korpusa. Vidimo dole nalepljene
11 listove papira na kojima se nalazi redni broj, naziv sela i vreme njegovog
12 uništenja. Poslednji broj na tom popisu je 146. Po meni, to je ukupan broj sela
13 i zaseoka koji su stradali na tom prostoru.

14 P: Kažete "to područje". Nije ovo baš najbolja karta na svijetu. Kažite
15 nam, molim Vas, koje je to područje o kojem sada tu razgovaramo.

16 O: To je područje opština Srebrenica i Bratunac.

17 P: Mi ćemo se vjerovatno sutra ujutro baviti nekim borbenim djelovanjima
18 u kojima ste Vi sudjelovali 1993. Vi ste nam i kazali da Vam nije bila poznata
19 direktiva broj 4 dok niste došli ovamo, u Hag. No kada ste sudjelovali u tim
20 borbenim djelovanjima, početkom 1993., jeste li bili upoznati s nekakvim
21 strateškim planom u kojem sudjelujete?

22 O: Prvih dana kada sam došao u Zvornik i preuzeo komandu nad Zvorničkom
23 brigadom, jedina slika koja mi je bila pred očima jeste vrlo težak taktički
24 položaj i neorganizovanost Zvorničke brigade. I osnovni zadatak mi je bio da se

25

26

27

28

29

30

1 njena organizacija poboljša i da se bar donekle učini efikasnom kako bi se mogla
2 uključiti u borbena dejstva. Ja nisam imao pred sobom ni ono naređenje Drinskog
3 korpusa, ni direktivu 4, ali /?sam/ kao vojnik bio svestan da bez ikakvog
4 naređenja, bez ikakve komande, život mi sâm izdaje zadatke i naređuje da se
5 nešto mora učiniti.

6 U tom smislu sam i početkom januara započeo određena borbena dejstva
7 vrlo ograničenih razmera, samo da bi pokaz...pokazali aktivnost i da je Zvornička
8 brigada živa.

9 P: Kakva je bila potreba za tim aktivnostima koje ste otpočeli sa
10 Zvorničkom brigadom?

11 O: Pa, na onoj karti koja je juče bila ovde, a nismo je mogli
12 iskoristiti, pokazuje /?se/ položaj Zvorničke brigade iz toga perioda. Imali smo
13 jedan bataljon u Drinjači - to je južno od Zvornika 12 kilometara - koji je bio
14 potpuno okružen. Imali smo muslimanske snage udaljene od grada na domet puške.
15 Jednostavno, deca i žene, najvećim brojem, iz Zvornika su bile prešle u Srbiju.
16 Borbena gotovost brigade je bila slaba. Prostor Crnog vrha nije bio posednut i
17 postojala je stalna komunikacija snaga Armije Bosne i Hercegovine iz pravca
18 Tuzle prema Srebrenici. I taj put koji je izvodio iz Zvornika preko Crnog vrha i
19 Šekovićima vrlo je često bio u prekidu zbog dejstva muslimanskih snaga.

20 P: Jeste li Vi u januaru 1993. najprije sudjelovali u borbenim
21 djelovanjima na osnovi naređenja Drinskoga korpusa, naime u operaciji "Proboj"?

22 O: Pa, taj naziv, operacija "Proboj" bi u simboličkom smislu trebala da
23
24
25
26
27
28
29
30

1 znači mnogo. Operaciju izvodi korpus ili najmanje dve-tri brigade, i izvodi se u
2 trajanju od čet'ri do šest dana, u dve etape. Međutim, ovo što smo mi radili u
3 tom periodu pod imenom "Proboj" bilo je mukotrпно manevrisanje snagama levo-
4 desno, uz minimalne prodore po dubini. A prva dejstva u januaru su bila dejstva
5 na prilazima Kravici, kada smo sprečavali prodor muslimanskih snaga na samu reku
6 Drinu. A nakon toga, otpočela su dejstva na širem prostoru Kamenice.

7 P: Što se Vama činilo, koja je svrha akcije na taktičkoj razini,
8 odnosno te operacije?

9 O: Za mene je bio osnovni zadatak da se odbace muslimanske snage od
10 samog grada Zvornika, da se spreči komunikacija tih snaga između 2. korpusa i
11 snaga 28. divizije, odnosno tadašnje 8. operativne grupe, i po mogućnosti, u
12 kasnijim dejstvima da se te snage potisnu još dublje.

13 P: A koja je bila očigledna namjera vašega neprijatelja?

14 O: Namera neprijatelja je bila da se fizički spoje snage 2. korpusa,
15 koje su bile na prilazima Zvorniku sa severne i severozapadne strane, sa snagama
16 koje su bile na prostoru Kamenice, Cerske i Konjević Polja, i da na taj način u
17 drugoj fazi izađe kompletno na reku Drinu i eliminiše svaki oblik života Srba u
18 istočnom delu.

19 P: Jesu li Vama naređenja koja ste dobili za operaciju "Proboj"
20 izgledala kao opravdana vojna naređenja?

21 O: Ta su naređenja bila sa vojnog aspekta sasvim opravdana i logična. Ta
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sam naređenja dobijao i usmenim i pisanim putem, i s vremena na vreme sam
2 ostvarivao ličnu komunikaciju s komadantom korpusa ili načelnikom štaba.

3 P: Sada bih prešao na Kamenicu. Mi smo već prije bili pogledali ovaj
4 dokument. To je dokazni predmet 7D1006, redovni borbeni izvještaj za dan 1.
5 februara 1993.

6 Hvala, dokument je na ekranu. Podsjetite se što piše u ovome izvještaju.

7 No u vrijeme kada ste pisali ovaj izvještaj, 01.02.1993., kakva je bila
8 vojna situacija? Čime ste se zapravo bavili? Gdje ste se angažirali i dokle ste
9 stigli?

10 O: Pa, koliko se sećam, u ovome periodu je taktička situacija za
11 Zvorničku brigadu bila mnogo povoljnija nego u decembru 1992. godine. Mi smo
12 uspeli ponovo ovladati prostorima Kamenice i izbiti - da li baš 1. februara ili
13 nešto kasnije - na prostor Glodanskog Brda, gde su u novembru mesecu bile
14 poražene naše snage i 'de su nam bili naneseni veliki gubici. I planirali smo
15 nastavak borbenih dejstava prema Konjević Polju.

16 Iz ovog izveštaja se vidi da sam ja zarobljenog neprijateljskog vojnika
17 uputio u muslimanska sela u kojima bi moglo doći do oružanih sukoba i ponudio
18 zaštitu civilnom stanovništvu, što je u skladu sa propisima o primeni
19 Međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobro, pogledajmo malo dalje. Za vrijeme sukoba u Bosni, što je,
2 općenito govoreći, uzrokovalo pokrete stanovništva, gospodine Pandureviću?

3 O: Pa, u suštini gledano, vojske koje su bile sukobljene u građanskom
4 ratu u Bosni i Hercegovini - s jedne strane Vojska Republike Srpske, a s druge
5 strane Armija Bosne i Hercegovine, a u nekim delovima i Hrvatsko veće obrane - u
6 suštini se je radilo o naoružanom narodu koji je nazvan vojskom. To je bio sukob
7 dojučerašnjih komšija, ljudi koji su se dobro poznavali. I u tom sukobu, ako bi
8 prevladale snage jedne strane nad snagama druge strane, dolazilo bi do potpunog
9 pražnjenja i povlačenja i naoružanih i nenaoružanih sa određenih prostora koje
10 bi zasedala potom strana koja je imala više borbenog uspeha.

11 U to vreme, o nikakvom poverenju se nije moglo govoriti, da bi neko
12 sačekao drugu naoružanu stranu i ostao u svome selu. Mi imamo i danas aneks 7
13 Dejtonskog sporazuma koji nije u potpunosti realizovan, u smislu povratka
14 izbeglica.

15 P: Samo još jedno pitanje i odgovor što možemo brže.

16 Zašto ste Vi poduzeli taj korak, naime otvaranje koridora i, po svemu
17 sudeći, prekida paljbe u onim okolnostima do kojih ste došli do 1. februara
18 1993?

19 O: Pa, odredbe Međunarodnog ratnog prava kažu da komadanti sukobljenih
20 strana na određenom prostoru mogu formirati bezbednosne zone u koje bi se
21 sklonili civili, jer civili ne mogu biti predmet vojnog delovanja. Takođe, ja
22 nisam mogao stupiti tada u vezu sa komadantom muslimanske strane da bi se o

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovome dogovorili, ali sam imô ovaj izbor - da uputim toga zarobljenika.

2 S druge strane, takođe Međunarodno ratno pravo kaže, odnosno propisi
3 koje sam ja imao, da komadant može zabraniti civilnom stanovništvu da napusti
4 opkoljeno mesto. Ja nisam to primenio i vojnu... a... dejstvo po neprijateljskim
5 linijama odbrane opravdavao sam, kako se to kaže, vojnom nuždom.

6 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. Mislim da ćemo se tu zaustaviti.
7 Ali samo da provjerimo Vaš zadnji odgovor. Jeste li Vi kazali da ste opravdavali
8 vatru po neprijateljskim linijama?

9 O: Ne, dejstvo sam opravdavao vojnom nuždom, odnosno vojnom potrebom,
10 znači minimalnim dejstvima.

11 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. Završićemo tu danas.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Haynes. Hvala
13 Vama, gospodine Pandureviću.

14 SVJEDOK: Hvala.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Nisu baš svi zadovoljni - prijevodom,
16 izgleda.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To ćemo razriješiti naknadno, zato što
18 slijedi danas popodne sljedeće suđenje u ovoj sudnici.

19 Nastavljamo sutra u 09.00 sati. Hvala.

20 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

21 ... Sjednica završena u 13.47h.

22 Nastavak zakazan za četvrtak,

23 29.01.2009., u 09.00h.

24

25

26

27

28

29

30